

Forsvarets stabsskole
Våren 2007

Masteroppgave
EBO og implikasjoner for det Fellesoperative nivå

Oddgeir Nordbotten

Forord

Denne oppgaven, ”EBO og implikasjoner for det fellesoperative nivå” er skrevet som en avsluttende oppgave ved Forsvarets stabsskoles (FSTSs) Masterstudium, kull 1 - 2005-07.

Masterstudiet ved FSTS er den høyeste militære utdanning som gis i Norge. FSTS har oppnådd sivil høyskolestatus, og det toårige studiet ved FSTS er akseptert å lede frem til den akademiske tittelen Master of Military Studies. Sentralt i studiet er ulike moduler knyttet til militærhistorie, sikkerhetspolitikk, fellesoperasjoner, nye moderne konflikter og ledelsesfaget. I tillegg er det moduler knyttet til vitenskapsteori og metode som støttende disipliner, samt virksomhetsstyring. Det sentrale er imidlertid å utdanne offiserer som er reflekterte og bevisste den oppgave og utfordring det er å være militær leder.

Denne oppgavens tema er sentralt for den militære offiserens profesjon i og med at den berører tema som: hvordan organiserer vi våre militære styrker, hva ber vi dem oppnå, hvorfor må det oppnås og hvordan får vi det til. Og hva betyr det å være fellesoperativ sjef opp i alt dette. Dette indikerer at dette har ikke vært en lett prosess, det har vært tunge dager, mye frustrasjon og ikke minst mye fokusert arbeid. Men til slutt synes jeg faktisk prosessen har vært lærerik og gitt meg mye innsikt i aktuelle temaer som EBO og EBAO og militære operasjoner i stort.

Jeg vil takke staben ved FSTS for godt arbeid gjennom to år, det har vært en særdeles positiv opplevelse å være elev, selv om det også har vært tyngre stunder. I gjennomføringen av denne oppgaven har jeg hatt KK Knut Armo og Tom Kristiansen som veiledere, en stor takk til begge for tålmodighet og bistand i prosessen.

Aller mest vil jeg takke min kone, Lisbeth, for en grenseløs tålmodighet med en som kan være fjern og vandre rundt i evaluering av ønskede og uønskede effekter, og bare er delvis er tilstede når vedkommende endelig er hjemme. Stor klem!

Linderud, 30. mai 2007

Oddgeir Nordbotten

Abstract

"EBO and implications for the joint force commander"

Author: Cdr (RNoN) Oddgeir Nordbotten

This thesis is written as a part of the Master Programme at the Norwegian Defence Staff College. The main problem explored in this thesis is how the EBO concept and the emerging EBAO concept influence the role of the JFC and his staff, recognizing the fact that JFCs and staffs actually do not carry out military operations. Rather the role of a JFC is instrumental, which is to facilitate effective military operations.

The EBO-concept, which was derived from the conduct of the air campaign during the war to liberate Kuwait in the 1990-91 Middle East crisis, is looked into and analysed to discern how the beneficiary actor, the conventional aircraft, was supported by the central air headquarter. The EBAO concept, which builds on the EBO-concept, looks at the need for continuous adaptation of planning, execution and assessment to create desired effects that supports the strategic end-state. These effects are then continuously judged whether or not they create the circumstances necessary to terminate conflicts on favourable terms. The main issues emphasized in the EBAO approach is the need to establish a knowledge framework of current operations, emphasizing feed-back, both successes and failures, and the adaptation of the execution of military operations by those actually executing the operations – the forces. In respect to current practice of planning and execution the creativity is established on both the execution and leadership end, rather than focusing creativity solely in the hands of the JFC. The main implication of the EBO and the emerging EBAO approach on the JFC, is to focus more on the continuous knowledge development of the opponent and the operational environment, while maintaining a need to provide better decision support to accomplish mission. This requires the operational level of war to enhance its ability to establish the unity of purpose, rather than exercise its unity of command role.

Key words: EBO, EBAO, JFC, military operations, C2-system

Innledning	- 6 -
1.1 PROBLEMFOMULERING	- 8 -
1.2 DEFINISJONER OG KATEGORIER	- 9 -
1.3 OPPSUMMERING	- 11 -
2 Metodekapittel	- 11 -
2.1 UNDERSØKELSESENHETENE	- 12 -
2.2 RESPONDENTER OG INFORMANTER I DENNE OPPGAVEN	- 14 -
3 Redegjørelse for begrepene EBO og EBAO	- 14 -
3.1 EBO – OPPRINNELSE OG AKTØRER	- 14 -
3.2 EBAO-BEGREPETS OPPRINNELSE OG INNHOLD.....	- 18 -
3.3 OPPSUMMERING	- 20 -
4 EBO -oppriinelsen	- 21 -
4.1 DEN SENTRALE AKTØREN.....	- 21 -
4.2 KJENNETEGN	- 21 -
4.3 FORUTSETNINGER.....	- 22 -
4.4 C2 –ARRANGEMENT	- 26 -
4.5 MILITÆRMAKT SOM POLITISK REDSKAP	- 28 -
4.6 NOEN VIKTIGE KRITIKKER	- 30 -
4.7 OPPSUMMERING	- 32 -
4.8 DELKONKLUSJON	- 33 -
5 EBAO – tilnæringer til militære operasjoner	- 34 -
5.1 NATO-TILNÆRMINGEN PRINSIPPER OG FUNKSJONER	- 36 -
5.2 DEN SENTRALE MODELLEN.....	- 37 -
5.3 OPPSUMMERING	- 41 -
6 JFC i Operasjon Desert Storm – forholdet til politiske og militære målsetninger og styrkene	- 42 -
6.1 OPERASJON DESERT STORM – FORHOLDET MELLOM DEN STRATEGISKE POLITISKE SETTING OG JFC	- 42 -
6.2 JFC OG OPERASJON INSTANT THUNDER	- 46 -
6.3 MISSION CREEP	- 49 -
6.4 KATEGORI C2-SYSTEM	- 50 -
6.5 EBAO-KONSEPTET – REFLEKSJON OVER POLITISKE RAMMER	- 51 -
6.6 DELKONKLUSJON	- 52 -
7 Teori relatert til EBAO	- 54 -
7.1 SYSTEMTEORETISK PERSPEKTIV	- 54 -
8 EBO og EBAO og operasjonskunst	- 58 -
8.1 KAMPANJENS FULCRUM – DECISIVE ACT	- 59 -
8.2 CENTER OF GRAVITY	- 61 -
9 Konklusjon	- 63 -
10 Kildeliste	- 69 -

Liste over figurer

ULIKE TILNÆRMINGER TIL C2-SYSTEM	- 10-
FEM RINGER MODELLEN	- 16-
SKJEMATISK FREMSTILLING AV OPERASJONER, EBO OG EBAO BEGREPENE OG AKTØRER.....	- 20 -
OPERATIONAL NET ASSESSMENT.....	- 23-
DEN SEKVENSIELLE PROSESSEN.....	- 25-
AN EFFECTS-BASED APPROACH TO OPERATIONS.....	- 38-
V-MODELL.....	- 39-

Liste over tabeller

KAPASITETS BEHOV FOR ULIKE KOMMANDOARRANGEMENTER.....	- 11-
---	-------

Innledning

16. oktober 2001 fant i følge Bob Woodward følgende ordveksling sted i et møte i det amerikanske nasjonale sikkerhetsrådet – National Security Council (NSC):

“I think what I’m hearing is FUBAR,” Armitage said. “Why? What do you mean?” asked the president. He knew FUBAR means Fucked up Beyond All Recognition. It was an old military expression, reserved for when things were really haywire. “I don’t know who’s in charge,” Armitage answered. Card saw everyone in the room brace. There was a pall. “I’m in charge,” Bush said. “No, no, no, no Mr. President,” Armitage replied, trying to recover, “that wasn’t about you. I know who’s in charge here, no question about it, Mr. President. “I want to know who’s in charge *out there*. It’s about who’s taking responsibility on the ground over there.” (Woodward 2002: 244)

Bakgrunnen for denne ordvekslingen mellom president G. W. Bush og assisterende utenriksminister J. Armitage, var operasjonene mot de som ble holdt ansvarlige for terrorangrepene mot New York og Washington 11. september 2001. Operasjonene i Afghanistan hadde startet med deltagelse fra både amerikanske militære enheter og personell fra den sentrale etterretningsorganisasjonen CIA. Men det var ikke utpekt og etablert en ledelse for operasjonene som sto til ansvar overfor den amerikanske politiske ledelsen.¹ På mange måter illustrerer sitatet over behovet for å skille mellom autorisering og gjennomføringen av operasjoner. Selve gjennomføringen av militære operasjoner blir i vestlige samfunn tillagt den militære ledelsen. Vanligvis ledes større operasjoner på operasjonelt nivå av en øverstkommanderende benevnt Joint Force Commander (JFC). For at en militær leder skal å betegnelsen JFC i vestlige definisjoner av begrepet, må det for gjennomføringen av operasjonen være styrker fra mer enn en forsvarsgren involvert.

Denne oppgaven vil drøfte hvorvidt konseptet med en JFC og militær ledelse for anvendelsen av militære styrker, blir påvirket av ideene rundt ”effektbaserte operasjoner” (Effects-Based Operations – EBO) og ”effektbasert tilnærming til operasjoner” (Effects-Based Approaches to Operations – EBAO).

Den israelske militærteoretikeren Shimon Naveh viser i en studie til den russiske revolusjonskrigen i 1917–21. De russiske revolusjonære satte spørsmålsteget ved den vestlige tilnærmingen med kraftsamling av styrkene underlagt en sentral ledelse. Naveh viser til at i

denne krigen var styrkene spredd og kampene foregikk over det store russiske landområdet, i motsetning til i vesten hvor styrkene var konsentrert i store forband på små områder. Det operasjonelle nivå ble derfor bindeleddet mellom taktikk og strategi fordi:

“The combination of fronts conducting campaigns as independent commands on the one hand, and concentrating the strategic control at the political end, on the other, trained senior officers for creative competition with operational challenges, and similarly illuminated the crucial importance of the intermediate level between strategy and tactics”.
(Naveh 1997: 168)

Den amerikanske militærteoretikeren Aurellio Echevarria (2006) hevdet i en forelesning ved Forsvarets stabsskole i november 2006 at det operasjonelle nivå som ”the middle man” burde elimineres fordi det impliserer en diskret separat militær sfære som planlegger ut i fra sekvensielle hendelser (Echevarria: 2006). Dessuten skiller det strategi og taktikk fremfor å integrere dem, og sist men ikke minst hevdet Echevarria at militær planlegging burde være integrerende, forventningsdrevet og responsiv, og ikke delt inn i båser (Echevarria nov 2006). Disse motsetningene kan stå som eksempler på at det ikke finnes én oppfatning av hvordan det operasjonelle nivå skal forstås, eller om det overhodet er behov for det. Jeg skal ikke i denne oppgaven ta stilling til hvorvidt det operasjonelle nivå har sin eksistensberettigelse, men undersøke hvordan konseptene EBO og EBAO påvirker rollen og funksjonen til det operasjonelle nivå.

Dermed vil jeg også berøre det mer grunnleggende spørsmålet om militærmaktens betydning og funksjon nå er endret eller om dagens konflikter – som kjennetegnes av at skillet mellom stridende og ikke-stridende delvis er hvasket ut og at det ikke lenger er noe klart skille mellom fred, krise og krig – er en pådriver i en mer langtrukken prosess. Dette har ført til at NATO i dokumentet ”Strategic Vision: The Military Challenge” (heretter benevnt Strategic Vision) har identifisert behov for at:

The command and force structure must be expeditionary in character and design and be capable of higher number of smaller, concurrent operations at some distance from home bases as well as sustaining operations over long period of time. (Strategic Vision 2004: 11)

¹ Bob Woodward. Bush at War. 2002 s. 205ff. I henhold til denne startet den militære kampanjen den 7. oktober 2001, mens CIA hadde begynt relativt umiddelbart etter 11. september 2001 med sine stedlige representanter.

På mange måter peker NATO med denne målsetningen på mye av det som lå til grunn for at de russiske bolsjevikene opprettet det operasjonelle nivå mellom det strategiske og taktiske, mens behovet for det operasjonelle nivået synes å være omstridt.

1.1 Problemformulering

Oppgaven tar utgangspunkt i vestens tradisjonelle tilnærming til sentral ledelse av militærmakten som synes å være påvirket av ulike former for ledelsestilnærming. Disse tilnærmingene til ledelse av militære operasjoner er presentert av David S. Albert og Richard E. Hayes ved det amerikanske forsvarsdepartementets Command and Control Research Program (CCRP) i studien Command Arrangements for Peace Operations (1995). Med de ulike kategoriene for ledelse som bakteppe vil jeg søke å belyse problemstillingen ved å svare på følgende konkrete spørsmål:

- Hva er opprinnelsen til konseptene EBO og EBAO, hvem er aktører, hva var de grunnleggende ideene og hvilken epoke oppstod de i?
- Hva er EBO?
- Hva er EBAO?
- Hvilke implikasjoner har disse konseptene for JFC?

Strukturen i oppgaven for å besvare disse spørsmålene er følgende. Dette kapitlet vil presentere spørsmålsstillingen og hva JFCs rolle er i et militært C2-system og hva som kjennetegner ulike militære C2-systemer. Deretter vil jeg presentere den metodiske tilnærmingen. I kapittel tre vil jeg redegjøre for den historiske utviklingen av begrepene EBO og EBAO og hvor og når de har oppstått, i en historisk og aktørmessig kontekst.

Selve kjernen, EBO-konseptet, vil bli studert i detalj ved å studere luftkampanjen i krigen for å frigjøre Kuwait i 1990-91. EBO-konseptet oppstod i etterkant av denne krigen ved å studere hvordan luftkampanjen ble gjennomført. Etablering av en forståelse av hva EBO-konseptet er, gjøres i kapittel fire og er sentralt. Hvordan EBO-konseptet inkorporeres i EBAO-konseptet vil bli belyst i kapittel 5. Dette kapitlet er mer redegjørende enn granskende, og grunnen til det beskrives i metodekapitlet.

Det siste spørsmålet, implikasjoner for JFC, blir belyst inngående i en case-studie av operasjon Desert Storm hvor fokus settes på den strategiske situasjon og hvordan ideene som ble presentert for JFC synes å påvirke hans egen rolleforståelse og handlemåte.

De neste kapitlene vil diskutere forskjellige teori grunnlag som EBAO-konseptet synes å konsentrere seg rundt, begrensninger og svakheter ved disse og rollen til operasjonskunsten, før det oppsummeres og konkluderes.

1.2 Definisjoner og kategorier

D.S. Albert og R.E. Hayes bruker følgende formulering for å ramme inn og begrense hva et militært kommando- og kontrollsystem (command and control system – C2) er:

Neither command arrangements nor C2 systems (including commanders, staffs, and the equipment they use to perform C2 functions) actually carry out military missions. Rather, they perform the functions that organize, direct, and enable others to carry them out. But while they have no intrinsic value, their role is instrumental—they facilitate mission accomplishment. Effective command arrangements result in effective military operations. (Albert & Hayes 1995: 21)

Sitatet speiler den oppfatningen at effektive militære operasjoner trenger en form for ledelse som ikke er en del av selve utøvelsen av militærmakten, men som skal lede de militære styrkene dit det er nødvendig for å oppnå definerte målsetninger. Forfatterne påpeker derfor at rollen er instrumentell, det vil si den skal bestemme bruken av instrumentet (styrkene) for å oppnå at ”mission” nås. Samtidig er det en annen betydning av ordet instrumentell, nemlig instrumentell tenkning, som går på tenkning omkring selve anvendelsen av styrkene.

Organisation Example	Directive Specificity	Command Approach
German Army WW2	Mission-specific	Control-free
Israeli Army		Selective-control
British Army	Objective-specific	Problem-bounding
US Army		Problem-solving
Modern Soviet	Order-specific	Interventionist
Chinese Army		Cyclic

◊ Størrelse på stab ved det sentrale hovedkvarter
 ◆ Omfang av det sentrale C2 system

Figur: Ulike tilnærminger til C2-system

Albert og Hayes (1995) påpeker også at ulike tilnærminger har vært hensiktsmessige i ulike perioder og i ulike typer konflikter. De henviser til en studie som ble utført på 1980-tallet, hvor figuren over gjenspeiler de ulike typene som ble kategorisert. Tilnærmingene som er blitt brukt i vesten etter andre verdenskrig er den britiske og amerikanske som vist på figuren over (Albert & Hayes 1995: 70ff). I tillegg har USAF benyttet en syklisk tilnærming fordi gjennomføringen av operasjoner benytter den døgnsykliske Air Tasking Order-planleggingen (ATO) som omfatter ordrer til alle involverte.

Karakteriseringen av de ulike tilnærmingene er basert på fire variable størrelser. Variablene er hvilke innspill C2-systemet krever med hensyn til detalj og oppdateringsfrekvens, kvantiteten på innspill som kreves, detalj og oppdateringshastighet på utgående direktiver og ordrer, samt hvilke attributter de ledede styrkene besitter, og hvilken egen tilpasning som forventes av dem. De ulike attributtene av disse variablene i de ulike C2-tilnærmingene er gjengitt i tabellen under:

Command Approach	INPUTS		PROCESSING	OUTPUTS		SUBORDINATE ATTRIBUTES	
	Detail of update	Frequency of update	Quantity required	Level of Detail	Frequency	Professional competence	Creativity/initiative
Control-free	Low	Low	Low	Low	Low	Very High	Very High
Selective control	Low	Very High	Mod/low	Low	Mod/Low	High	High
Problem-bounding	Moderate	Moderate	Moderate	Moderate	Moderate	High/Mod	High/Mod
Problem-solving	Moderate	Moderate	High/Mod	High/Mod	High/Mod	Moderate	Moderate
Interventionist	High	Very High	Very High	Moderate	High	Moderate/low	Moderate/low
Cyclic	High	Very Low	High/Mod	Very High	Very Low	Low	Very Low

Tabell: Kapasitets behov for ulike kommandoarrangementer. (Albert & Hayes 1995: 74).

Merk: "Subordinate attributes" er ikke nødvendigvis relatert til trening for å utføre en militær oppgave, men inkluderer også evne til å veksle mellom ulike oppgaver,² dvs. planlegge og koordinere sin egen innsats på enhetsnivå.

1.3 Oppsummering

Oppgaven vil diskutere ideer og oppfatninger om hva som er viktig for JFC i ledelse av militære operasjoner og dynamikk mellom disse ideene og oppfatningene. Da blir det fort også en oppgave om hva som er mulig og ikke mulig å tenke seg som fremtidig "utfall" av disse ideene. Derfor er denne oppgaven en belysende studie som ser på EBO og EBAO som ideer som igjen bygger på ideer, holdninger, oppfatninger og refleksjoner. Selve rollen til det sentrale militære ledelsesapparatet er det som vil bli belyst, og hvordan EBO og EBAO påvirker det i en eller annen retning mellom ulike kategorier av C2-system som Albert & Hayes (1995) gjengir. Det er dermed ikke sagt at man ender opp med en kategori, det kan oppstå noe helt nytt i kjølvannet av pågående utviklingen.

2 Metodekapittel

Dette er en kvalitativ litterærstudie med en belysende målsetning. Kvalitative dokumentstudier kjennetegnes ved at man bruker et lite antall skriftlige kilder som kan betraktes som sekundærdata. Slike data er basert på andres opplysninger om det som har skjedd. Den vanligste grunnen til å velge slike kilder er at det er umulig å samle inn primærdata, når vi ønsker å få tak i

² Albert & Hayes Command Arrangements for peace operations (1995) s 75. „Competence here refers to the ability to plan, coordinate, and execute military functions,

hvordan andre har fortolket en viss situasjon eller hendelse, og når vi ønsker å få tak i hva mennesker faktisk har sagt og gjort (Jacobsen 2005: 163ff).

2.1 Undersøkelsesenheter

I denne oppgaven er undersøkelsesenheter konsepter, EBO og EBAO. Konsepter er nødvendigvis ikke direkte observerbare størrelser, de er fremkommet gjennom en refleksjon av ulike handlinger, EBO er opprinnelig relatert til analyser av krigen i 1991 for å frigjøre Kuwait. EBAO konseptet på sin side er nyere, det har oppstått i kjølvannet av invasjonene i Afghanistan og Irak som gjerne sees som en følge av terrorangrepene mot USA 11. september 2001. Konsept har flere betydninger, en betydning er utkast eller kladd, den andre relevante betydningen er helhetlig (og retningsgivende) ide og innebærer et helhetlig opplegg.³ Siden denne oppgaven skal se på EBO og EBAO som konsepter må man gjerne forholde seg til sekundærdata heller enn primærdata, siden de relaterer seg til abstrakte og reflekterte oppfatninger om ulike forhold. EBO-konseptet relaterer seg til en faktisk hendelse og er således en refleksjon over hvordan det som skjedde kan fortolkes og settes sammen til en helhetlig opplegg. EBAO fremstår mer som en ambisjon og heller derfor mer i retning av den første betydningen av ordet, nemlig et utkast eller kladd til hvordan en vil gå frem i fremtiden.

2.1.1 Bruk av sekundærdata

Derfor er bruk av sekundærdata i studier av konsepter egentlig relativt uunngåelig, men det setter også større krav til kildekritikk og seleksjon av kilder. Samtidig setter det likevel krav til respekt for kilden i tråd med rasjonalitetsprinsippet eller barmhjertighetsprinsippet. Disse to prinsippene innebærer to ting.⁴ Det første er at en må ha som utgangspunkt at kildene er fornuftige, dvs ikke møte dem med en oppfatning om det motsatte. Det andre er at vi må møte deres ytringer og søke å tolke dem slik at de fremstår som mest mulig fornuftige. Bare når det ikke er mulig å tolke dem fornuftig skal det konkluderes med det motsatte, at de ikke var fornuftige.

Siden EBO og EBAO som konsepter har oppstått som ulike konsept i ulike tidsepoker og heller til to ulike betydninger av ordet konsept, er det vanskelig å si at de er direkte sammenlignbare størrelser – til tross for navnelikheten..

2.1.2 Kildeutvalg

Den største utfordringen er egentlig kildeutvalg, hvorfor velger en denne kilden og hvorfor velger en bort en annen. I det store er valgene gjort på denne måten: I forhold til EBO er hovedfokus på en kilde, nemlig den personen som stod nærmest handlingene som senere ble benevnt EBO-konseptet. Det innebærer en analyse og redegjørelse av det som kjennetegner den

³ Norsk ordbok nettutgave: <http://www.ordnett.no/ordbok.html>. Kilde datert: ukjent. Kilde benyttet 23 mars 2007

⁴ Gilje og Grimen Samfunnsvitenskapens forutsetninger. Innføring i samfunnsvitenskapens vitenskapsfilosofi s 195:

konseptuelle ideen EBO. Å tilnærme seg EBAO-konseptet på samme måte er ikke formålstjenlig, fordi det ikke kan relateres til en bestemt handling eller situasjon og fremstår mer som en ambisjon om et helhetlig opplegg enn et reelt utprøvd opplegg. Hovedkriteriet for utvelgelse av kilder relatert til EBAO er derfor de kildene som fremstår som autorative og uttrykker hva ambisjonen skal være, og hva som skal oppnås. Hva det til slutt medfører, om ambisjonen blir realisert og i hvilken form det skjer, er derfor ikke mulig å si sikkert, men man må opprette en forståelse for hva som gjør ambisjonen fornuftig, samt prøve å forstå hva ambisjonen innebærer. I denne oppgaven velges NATOs tilnærming til EBAO som den primære autorative kilden. Hvorvidt NATOs tilnærming er den som er grundigst, kommet lengst og er best fokusert, er derimot ikke gjenstand for diskusjon, det er ikke formålet med undersøkelsen. Derimot er NATO-tilnærmingen valgt fordi det er den tilnærming som kanskje er mest relevant for norsk militært personell, enten som tilhørende en stab, eller for den saks skyld enheter som deltar i NATO-operasjoner.

Det er også andre kilder som berører fenomenet. Disse blir benyttet i oppgaven av ulike årsaker. Det ene er at de kanskje har fremlagt gode og relevante kritikker av konseptene, eller utdypet noen av problemstillingene knyttet til konseptene eller bidratt med et mer teoretisk grunnlag. De er således mer å betrakte som informanter,⁵ som ikke selv har deltatt i den aktuelle hendelsen eller har uttrykt konseptet, eller fremsetter ambisjonen, men som har kunnskap om emnet. Det som er litt av utfordringen er å skille disse to kategoriene kilder i forhold til EBAO. Det ene er at vi ikke vet om disse har påvirket de autorative kildene med sine skrifter eller ved andre mekanismer, det andre er i hvilken grad informanter som har uttalt seg om EBO har påvirket de autorative kildene som har uttrykt ambisjonen om EBAO.

Den gjensidige påvirkningen mellom konseptene EBO og EBAO er dermed svært vanskelig å si noe om. Det er fortsatt noen som benytter disse begrepene om hver andre, med ulike definisjoner og vektlegging av forskjellige forhold og innhold.

2.1.3 Forståelse av kildene

Det som kanskje er vanskeligst, foruten å velge kilder og dele de i respondenter og informanter er å forstå de ulike kildenes innhold. Det å benytte den hermeneutiske sirkel som "verktøy" er ikke enkelt. Den hermeneutiske sirkel påpeker Gilje og Grimen (1993) "... peker på forbindelsene mellom det vi skal fortolke, forforståelsen og den sammenhengen det må fortolkes i" (Gilje og Grimen 1993: 153). Siden dette er en studie av ulike tekster, påpeker Gilje og Grimen, må man ha klart for seg sin egen forforståelse av det som studeres, tekstene som velges

ut og blir gjenstand for fortolkning, og hvilken sammenheng som fortolkningen må forstås i. De fortolkede tekstene må derfor redegjøres for som en helhet, bestående av en rekke ulike argument, tidsepoken det oppstod i og min egen forforståelse. Samtidig kan ikke teksten som studeres forstås som en helhet uten å forstå de enkelte delene, og helheten kan ikke forstås uten forståelse for de enkelte delene.

Dette har to implikasjoner, for det første at valget av tekster må være basert på viktige kriterier for oppgaven, for det andre at det ikke nødvendigvis er riktig å vurdere kun et argument i kilden. Måten det er gjort på i denne oppgaven er følgende:

2.2 Respondenter og informanter i denne oppgaven

EBO- konseptet – seleksjon av respondenter i forhold til nærhet til fenomenet EBO-konseptet kommer fra. Generaløyntnant (USAF) David A. Deptula var en sentral aktør i planleggingen av luftkampanjen – Operasjon Instant Thunder – OIT - som bidro til å frigjøre Kuwait. Han fremstår som en av opphavsmennene til EBO-konseptet, som er basert på erfaringene fra denne luftkampanjen. Informanter som har blitt valgt ut er ikke gitt en like inngående studie, men blir dratt frem nå de kommer med poenger som er viktig å presentere for denne oppgaven.

EBAO-konseptet – seleksjon av respondenter er valgt fordi de har en autorativ posisjon, og er relevante for norske forhold. Informanter til dette konseptet er valgt fordi de gir mulige teoretiske grunnlag for den videre utviklingen av dette konseptet.

3 Redegjørelse for begrepene EBO og EBAO

I denne delen av oppgaven vil jeg redegjøre for opprinnelsen til og bakgrunnen for begrepene EBO og EBAO, deres status som konsept og hvilke ideer de støtter seg på.

3.1 EBO – opprinnelse og aktører

EBO-konseptet har sin opprinnelse fra krigen for å frigjøre Kuwait fra irakisk okkupasjon i 1990-91. Den irakiske invasjonen ble kraftig fordømt blant annet av FNs sikkerhetsråd, som i perioden fra 2. august til 29. november 1990 utstedte ikke mindre enn tolv resolusjoner om okkupasjonen hvor de fordømte den irakiske okkupasjonen og fremferden til okkupasjonsmakten i Kuwait. I resolusjon 678, vedtatt 29. november 1990, ble Irak gitt en frist til å bøye av og trekke sine styrker ut av Kuwait innen 15. januar 1991. Det ble også gitt autorisasjon til medlemslandene om å benytte alle midler fra denne dato.⁵ Det er fra gjennomføringen av den påfølgende krigen for å frigjøre Kuwait at EBO-konseptet ble utviklet innenfor det amerikanske luftforsvaret, basert på luftkampanjen som hadde kodenavn Operasjon Instant Thunder - OIT. Før

⁵ Dag Ingvor Jacobsen: Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. 2. utg. s 171.

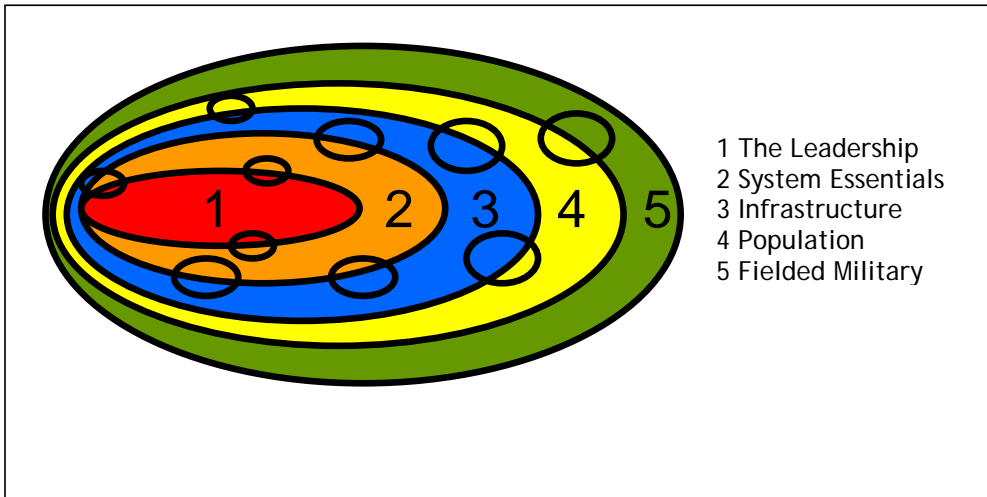
⁶ <http://daccessdds.un.org/doc/RESPLUTIONS/GEN/NRO/575/28/IMG/NR057528.pdf>

Operation Desert Storm (ODS), som var navnet på hele den militære kampanjen, ble iverksatt, hadde Irak etablert en massiv defensiv styrke i Kuwait, bestående av nær 400.000 soldater og gjennomført en rekke andre militære tiltak for å hindre et eventuelt forsøk på å frigjøre Kuwait.⁷

3.1.1 Aktørene

Oppmerksomheten omkring den suksessen den innledende luftkampanjen oppnådde i forkant av bakkeoperasjonen rettet mot den irakiske okkupasjonsmakten i Kuwait og Iraks strategiske ledelse, er det som har blitt utviklet til EBO-konseptet. Ideen bak planleggingen og gjennomføringen av denne delen av offensiven for å frigjøre Kuwait ble unnfanget av et team opprinnelig ledet av oberst John Warden. Hans bakgrunn var kampflyver i det amerikanske luftforsvaret, og ved tidspunktet for den irakiske okkupasjonen av Kuwait ledet han Air Staff Planning Cell i Pentagon. Han var tidligere student ved Naval War College i USA, og hadde gjennom studier sett på Alexander den stores tilnærming og mulig anvendelse i luftmakt. Dessuten var han klar over US Armys konsepter baserte seg på tyngdepunktsbetraktninger (Center of Gravity – CoG). I en forståelse av at tyngdepunkt fantes på alle nivå og i alle dimensjoner av en væpnet konflikt, ble han overbevist om at kommandosystemet var det mest verdifulle system en kunne bekjempe. Det brukte han senere til å utvikle ideen om å oppnå en målsetning om paralyse av motstandersystemet ved å anvende luftmakt mot ulike mål ved parallelle angrep. Etter hvert satte han denne ideen sammen ved å se på en motstander som et system bestående av fem ringer organisert som en blink. Ringene, utenfra og inn, består av motstanderens militære styrker, befolkning, infrastruktur, de organiske essensielle systemene (kommunikasjon,) og lederskap. Viktigheten økte til lenger inn mot midten en kom, samtidig som omfanget av systemet ble mindre volummessig.

⁷ Carl H. Builder, Steven C. Bankes, Richard Nordin 1999, Command Concepts. A theory derived from the practice of Command and Control, s 60.

Figur: Fem ringer modellen

3.1.2 Behov for konsept

I utviklingen av planen for å frigjøre Kuwait var det et åpent spørsmål hvordan luftstyrkene skulle bidra i operasjonen. General Norman Schwarzkopf var sjef for den amerikanske sentralkommandoen (US CENTCOM) som hadde det regionale ansvar for regionen og dermed ble han utpekt av amerikanske styresmakter til å være Joint Force Commander – JFC. Han anmodet general Charles Horner, leder av luftstyrkene (Joint Force Air Component Commander – JFACC), om å legge frem et konsept for hvordan luftmakt kunne bidra i tilfelle en offensiv kampanje ble nødvendig. I den forbindelse ble Warden trukket inn, og presenterte ideen for bruk av luftmakt med det formål å: ”isolate Saddam Hussein, incapacitate national leadership, destroy Iraq’s strategic offensive and air defense capabilities; and minimizing the damage to the Iraqi economy to enhance rebuilding after the war” (web 1: ukjent).

Nå deltok ikke Warden i planleggingen og selve gjennomføringen av operasjonen.

Oberstløytnant David A. Deptula, som tilhørte gruppen Warden ledet, ble imidlertid benyttet som den prinsipielle offensive planlegger for luftkampanjen. Også han hadde bakgrunn som kampflyver, og arbeidet med konsept- og doktrineutvikling for det amerikanske luftforsvaret (web 2: januar 2007). Selv om han, som Warden, synes å være overbevist om at den overordnede målsetningen med operasjonen var å oppnå paralyse gjennom samtidige operasjoner mot flere CoG, spesielt det som gikk på ledelse og kommandosystem, hadde Irak et meget robust og fullt integrert bakke- og flybasert luftvernssystem, noe som medførte at å oppnå tilstanden ”air-superiority” – luftoverlegenhet - ville bli essensielt.

Gjennom 1990-tallet ble dette så videreutviklet til EBO-konseptet, som synes å basere seg på en grunnleggende ide om parallell påvirkning med formål å paralysere motstanderen på de områdene sirkelene angir. Å oppnå en entydig global definisjon av hva begrepet EBO er og innebærer er det ulike oppfatninger om. Donald Lowe og Simon Ng ved det australske forsvardepartementets Defence Science and Technology Organisation (2004) kommenterte følgende: “ Davis observed in 2002 that there was not a definition of EBO that was agreed upon, and a survey of the literature since seems to indicate that this situation does not appear to have changed” (Lowe & Ng 2004: 2). Det amerikanske forsvardepartementet sitt senter for distribusjon av departementets offisielle dokumenter – Defense Technical Information Center – DTIC, har imidlertid en definisjon for EBO som sier følgende:

”Operations that are planned, executed, assessed, and adapted based on a holistic understanding of the operational environment in order to influence or change system behavior or capabilities using the integrated application of selected instruments of national power to achieve directed policy aims.” (web 3: oktober 2005).

A. Echevarria (2006), hevdet i en forelesning på FSTS i november 2006 at EBO (og nettverksbasert krigføring samt 4. generasjons krigføring) mangler substans og er på siden av det ”strategic environment”. Hans oppfatning er at høyteknologisk militærmakt ikke lenger er så viktig, det er mer behov for tropper, dvs større volum av styrker, og at det ikke er militærmakt som er Center of Gravity (CoG). CoG, mener Echevarria, ligger i den sosiale eller økonomiske sfære, heller enn i den militære sfære (Echevarria: 2006).

3.1.3 Effektsbegrepet

Betydningen av begrepet ”effekt” er ikke entydig fra kilde til kilde. De fleste kildene er samstemt om at effekt er resultat, eller konsekvens av en handling, eller et sett av handlinger. Effekter kan være både fysiske, psykologiske, direkte og indirekte, førsteordens, og sekundærordens effekter. De kan også tilhøre ulike sfærer som strategiske effekter og operasjonelle effekter osv. Det som kanskje er et av de mest sentrale skillene er om effekten er i samsvar med intensjonen bak handlingen, eller om konsekvensen (effekten) ble noe annet enn det som var intensjonen av handlingen eller et sett av handlinger. De konsekvensene man ønsker å oppnå kalles ønskede effekter, mens resultater som det ikke var intensjonen å frembringe, kalles uønskede effekter. Et siste skille, som også er et viktig skille, er om effektene er temporære eller mer eller mindre permanente.

3.1.4 Oppsummering

Det er ikke noen enstemmighet omkring hva EBO-konseptet er, og ulike retninger og forståelse av konseptet florerer. Flere synes å vektlegge at det er et teknologidrevet konsept hvor virkningen, dvs effekten, av militære operasjoner med offensive styrker er det sentrale, og hvordan tilpasse militærmakt for å nå ønskede effekter.

3.2 EBAO-begrepets opprinnelse og innhold

Effect Based Approach to Operations (EBAO) eller ”effektbasert tilnærming til operasjoner”, har oppstått som begrep i vestlige militære kretser i kjølvannet av terroranslagene mot USA 11. september 2001, og de påfølgende militære operasjonene i Afghanistan og Irak. Spesielt krigen i Irak ga USA og dets allierte en overlegen og rask seier rent militært, og vurderes gjerne som en seier for EBO-konseptet ved første øyekast, selv om ulike studier heller til det motsatte. Major Erlend Bekkestad, som studerte krigen i Irak i 2003 i lys av slik han oppfattet EBO-konseptet i sin C-uppsats fra den svenske Försvarshögskolan, kan være et eksempel på det siste.⁸ Likevel er det på det rene at til tross for en entydig militær seier, har man ikke klart å stabilisere Irak, og det kan også stilles spørsmål ved om man kan se det som en seier i forhold til kampen mot terror slik mye av begrunnelsen for å benytte militærmakt ble fremstilt som. Om ikke annet var halvparten av den militære operasjonens ”objectives” relatert til kampen mot terror og masseødeleggelsesvåpen.⁹ Situasjonen i dag preges av ulike para- og ikke-militære aktørers operasjoner som medfører en stor sikkerhetsmessig utfordring i Irak. Dermed har man også stilt spørsmål ved instrumentell anvendelse av militærmakt, og hvorvidt man er forberedt på ulike situasjoner som kan oppstå i løpet av og i etterkant av militære operasjoner.

3.2.1 Opprinnelse

Flere er av den oppfatning at EBAO hovedsakelig er en europeisk tilnærming og konsept. Dette bildet er imidlertid brokete, siden USAs Joint Force Command utgav sin ”EBAO Handbook” allerede tidlig i 2006, mens Storbritannia utgav The UK Military Effects-based Approach i 2005. NATO-dokumentet ”Strategic Vision: The Military Challenge” som ble utgitt i august 2004, er et av de første dokumentene som benytter begrepet EBAO og gir det følgende innhold:

⁸ Maj E Bekkestad 2005: Effektbaserte operasjoner under Operation Iraqi Freedom – utvikling av militærteorien – element i ny doktrine? s 47: For å oppsummere så kan Operation Iraqi Freedom ikke betraktes som en effektbasert operasjon slik jeg har analysert begrepet. Samtidig finnes det flere faktorer som peker i retning av at man hadde nye tanker om bruken av militærmakten, men der hovedfokuset kanskje var innenfor begrepet effektivitet og ikke effekt i forhold til det effektbaserte operasjonskonseptets teorigrunnlag.

⁹ Ibid s 32: Det ble satt opp åtte militære mål med OIF.det andre å identifisere, isolere og eliminere Iraks masseødeleggelsesvåpen. Det tredje målet var å lete etter, ta til fange og drive ut terrorister fra Irak, det fjerde var å innhente etterretninger om terroristnettverk mot USA og allierte. Det femte målet var å samle etterretninger relatert til det globale illegale nettverket med masseødeleggelsesvåpen.

An effects-based approach involves the comprehensive integrated application of all instruments of Alliance power, both military and non-military, to create campaign effects which will achieve desired outcomes. (NATO 2004:15)

Dette dokumentet ble utgitt av begge de strategiske militære felleskommandoene i fellesskap i den hensikt å stimulere til tenkning omkring hvordan militærmakt bør anvendes i en ny sikkerhetspolitisk kontekst. Dokumentet er særlig opptatt av hvordan kan skal benytte flere enn de militære maktmidler for å nå ønskede utfall (slutt-tilstander). Noe av motivasjonen for å se på denne innsatsen av flere enn ett virkemiddel (militærmakt), kan derfor sies å være relatert til at en militær innsats ikke er nok til å produsere ønskede slutt-tilstander, eller å unngå å havne i samme situasjon som man har gjort i Irak.

3.2.2 Motivasjonen for EBAO

Commander Martin Teft ved NATOs transformasjonskommando (Allied Command Transformation –ACT) redegjorde i sin presentasjon til studentene fra Forsvarets Stabsskole i januar i år for noe av det som synes å være motivasjonen for å utvikle EBAO. I fortiden har suksess vært forbundet med militær seier. Denne oppfatningen gjelder ikke lenger. Det som nå gjelder er å oppnå ”andre effekter” knyttet til lov og orden, utvikling og styring (governance) (Teft: 2007). Dermed setter han også et kritisk blikk på verdien av en militær ”seier”. Derfor er det å redefinere suksess blitt viktig, men også spørsmålet om hvordan implementere det. Og sist, men ikke minst, hva skal det militære bidraget være.

3.2.3 Beslektede begrep

Omtrent samtidig som NATO utarbeidet og publiserte ”Strategic Vision” ble et initiativ fra danske embetsmenn fremlagt på politisk nivå i NATO (web 4: sommer 2005). Dokumentet hadde betegnelsen “Concerted Planning and Action (CPA)” og satte fokus på behovet for et tettere samarbeid mellom militære og sivile aktører i pågående operasjoner. Andre aktører, for eksempel britene har knyttet EBAO til sin ”comprehensive approach”¹⁰ som også innebærer å se alle virkemidler sammen. FN, i kjølvannet av Brahimirapporten, har lansert ideen om integrerte operasjoner som lagt frem i rapporten fra Eide & al i mai 2005.¹¹ Med andre ord, erkjennelsen av at det kan være bedre med flere innsatsfaktorer enn de rent militære, synes å ha vært en ide som har bred oppslutning fra ulike miljøer. Selv om det er mange ”beslektede tilnærminger” til EBO og EBAO, har EBO og EBAO en mer entydig militær opprinnelse og representerer dermed

¹⁰ Joint Defence Note 7/06 s 1-1: ”A mutually supporting JDN 4/05, was subsequently published that explained the inter-relationship of the national instruments of power within a coordinated cross-Government response to crisis or conflict”. Tittelen på JDN 4/05 var: ”The comprehensive Approach”.

¹¹ Eide, Espen Barth, Anja T. Kaspersen, Randolph Kent og Karel von Hippel: ”Report on Integrated Missions: Practical Perspectives and Recommendations”.

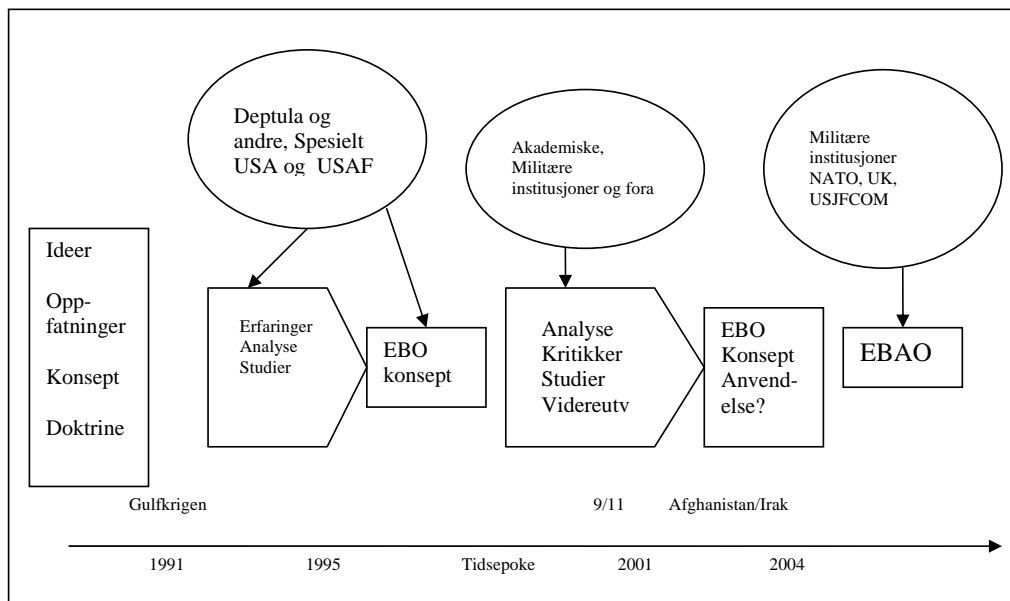
tanker og ideer om hvordan militærmakten benyttes og dens relevans i moderne konflikter, i motsetning til noen av de andre som berører eksterne forhold til militærmakten.

3.3 Oppsummering

EBO-konseptet har sin opprinnelse i en faktisk hendelse (Gulfkrigen i 1990-91) og representerer således en refleksjon og fortolkning av det som skjedde. Denne refleksjonsprosessen forsøker å sette erfaringene sammen til en helhetlig opplegg. EBAO fremstår mer som en ambisjon og heller derfor mer i retning av den første betydningen av ordet, nemlig et utkast til hvordan en vil gå frem i fremtiden.

Siden EBO og EBAO som konsepter har oppstått i ulike tidsepoker og dessuten er ulike som konsepter, er det vanskelig å si at de er direkte sammenlignbare størrelser.

Skjematisk kan dette vises slik

Figur: Skjematisk fremstilling av operasjoner, EBO og EBAO begrepene og aktører

Fremstillingen viser hvem som har vært aktører, hvem som har kommentert og vurdert EBO.

Fortsatt benytter mange betegnelsen EBO, og det er ikke helt entydig om kritikken rettes mot

EBO eller EBAO. I den grad det er likhet og overlapp mellom konseptene kan nok også

kritikken ramme begge. Men som allerede poengtert, selv om EBO gjerne kan sies å være et mer

modent konsept enn EBAO, så mangler det fortsatt en entydig omforent definisjon i ulike fora og miljø.

4 EBO -opprikkelsen

4.1 Den sentrale aktøren

En av de sentrale aktørene i planleggingen og gjennomføringen av luftkampanjen mot Irak var daværende oberstløytnant, nå generalløytnant, D. A. Deptula, som har skrevet flere artikler om EBO-konseptet og gjerne omtales som en av EBO-konseptets grunnleggere. I denne delen av oppgaven vil jeg se nærmere på hans redegjørelse for hva som skjedde under Operasjon Instant Thunder – OIT - i den hensikt å se på EBO-konseptet kjennetegn, hva det synes å forutsette og hva det innebærer.

4.2 Kjennetegn

4.2.1 Parallell innsats

Det første kjennetegnet presenterer Deptula (2001) slik: "The ideal application of force in a parallel attack strategy to achieve rapid dominance involves the application of force against all targets in each target system at one time" (Deptula 2001: 14).

Krigføringen gjøres i parallelt i tid mot en rekke mål. Formålet med den strukturelle analysen er ikke å finne den kritiske sårbarheten som er den "mest kritiske" for fienden og angripe denne, slå den ut og så vil dette ramme motstanderens "center of gravity- COG". Formålet er derimot å finne en rekke kritiske sårbarheter, hvorav de mest signifikante for motstanderen, blir utsatt for angrep først.¹² Dermed blir effekten av å ikke lykkes i gjennomføringen av noen angrep kanskje oppveid ved at man lykkes med gjennomføringen av andre angrep. Påvirkningen av hele systemets egenskaper ved at man oppnår delvise suksesser spredt rundt om i systemet kan derfor være større enn at man går mot få noder som man gir større påvirkning (satse på færre, men mer ødelagte noder).

4.2.2 Prioritering

På mange måter er dette et fordelingsspørsmål av egne ressurser, og hvorvidt motstandersystemet gir tilgang til mange ulike noder, eller om man må konsentrere seg om noen få noder, fordi disse er de som "motstandersystemet" lar deg påvirke (er tilgjengelige for påvirkning). Dette er også et spørsmål om egne ressursers egenskaper, i forhold til motstanderens evner (systemegenskaper).

4.2.3 Entydig hensikt

"For the initial attack plan, the desired effect was to shut down the air defense command and control system in certain areas enabling non-stealthy aircraft to approach their targets without resistance" (Deptula 2001: 12). Det Deptula her fremhever, er at man hadde en klar formening

¹² Generalløytnant David A Deptula: Effects-Based Operations: Change in the Nature of Warfare s 15: "If all aimpoints in the target set cannot be hit in one attack, then those with the most significant impact in each set should be hit first".

om hva som var hensikten med aktiviteten (effekten), og hvem som skulle være ”beneficiary” (den begunstigede). De innledende angrepene som ble gjennomført med stealthfly¹³ og presisjonsstyrte kryssermissiler medførte en grad av lammelse i det irakiske luftforsvaret som muliggjorde at flystyrker uten stealth-egenskaper kunne operere mot motstanderen, uten nevneverdig fare.¹⁴ Dermed genererte man en sluttet effektsirkel hvor det å skape og opprettholde lammelsen i det strategiske irakiske luftforsvaret muliggjorde en større innsats av konvensjonelle flystyrker, som til sammen bidro til at en større aktivitet fra luftstyrkene kunne rettes mot det samlede irakiske militærapparat og den strategiske ledelsens kommando-system.

4.2.4 Justering

Et annet forhold sitatet fra Deptula indikerer, at det som synes som parallell krigføring med alle midler mot alle mål samtidig, ikke nødvendigvis er mulig eller gjennomførbart, altså det som faktisk skjedde under denne operasjonen. I dette tilfellet var de konvensjonelle flystyrkene tilgjengelige sårbare for det irakiske luftforsvaret i begynnelsen av operasjonen, men gjennom en fokusert initial innsats mot det irakiske luftforsvaret med stealth og kryssermissiler, oppnådde man tilstrekkelige betingelser for at andre virkemidler (i dette tilfellet konvensjonelle kampfly) kunne virke mot motstanderen.

Innsatsen til stealthfly og kryssermissiler medførte at de kunne oppnå nærmest fullstendig dominans i luften og utnytte dette til angrep mot den irakiske militærmakt og strategiske ledelse. Utnyttelsen av den asymmetrien stealth-egenskapen skapte, viser at man har både hatt innsikt om fienden og vilje til å benytte spesielle egenskaper for å gjennomføre kampanjen.

4.3 Forutsetninger

4.3.1 Sluttet evalueringssløyfe – Operational Net Assessment

Forutsetningene for at den effektbaserte formen for krigføring, eller anvendelse av militærmakt, skal være suksessfull synes å være flere. Effektbasert krigføring synes å forutsette at en har evne til å registrere om de planlagte effektene man er ute etter, oppstår som følge av egne og andres handlinger, og foreta løpende vurderinger av om virkningene (effektene) er tilstrekkelige.

Dersom de ikke finnes å være tilstrekkelige må en kunne iverksette ytterligere tiltak.¹⁵ Under denne krigen, hevder Mann & al (2002) at:

¹³ Stealth: Begrepet har ingen konkret norsk oversettelse, men det dreier seg om fly som er utviklet med en målsetning om ikke å vises på en motstanders radar, dvs, de tilfredsstiller strenge krav til radarsignatur.

¹⁴ Ibid, s 12: The point was that the SOCs and IOCs did not require destruction. Targeting only had to render them ineffective, unable to conduct operations through the period of ensuing attacks by non-stealthy aircraft.

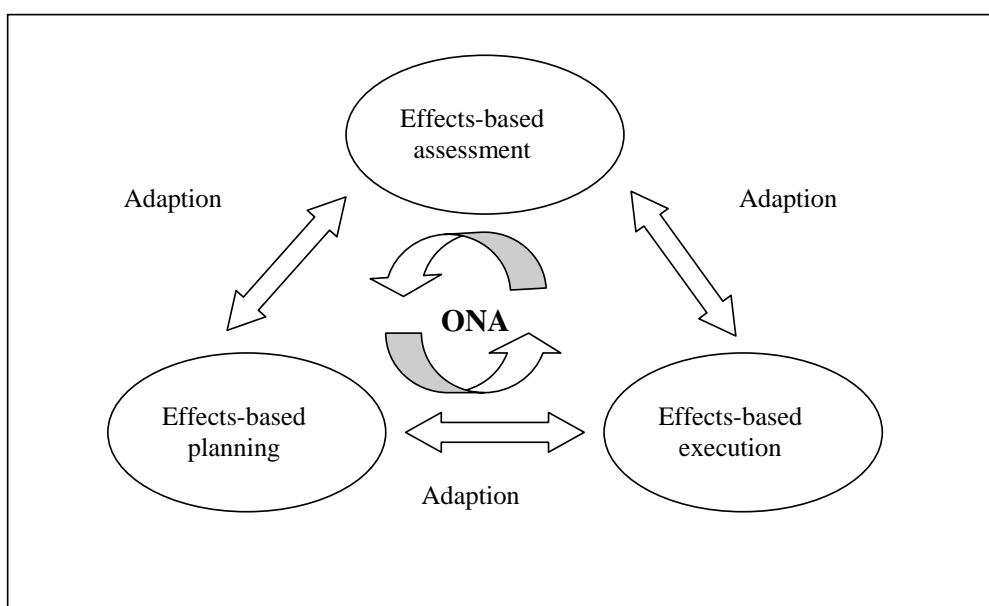
¹⁵ Ibid, s 14: “Assessment of whether to continue or stop attacks against a particular system’s target set was dependent on achieving the effects desired on the system. Individual targets only became important if the system was still operating”.

”Iraq was able to launch individual aircraft sorties; however, because Iraq’s C2 and air defense systems were rendered ineffective by coalition actions, such individual sorties were of negligible consequence. This effect resulted not only because the Iraqi C2 system was severely disrupted but also because coalition systems detected virtually every move they made” (Mann & al 2002: 42).

Dermed kan det hevdes at man var i stand til å observere kontinuerlig hvorvidt man hadde den tilstrekkelige tilstanden på motstandersystemet som utgjorde en trussel for egne konvensjonelle fly ved å observere hva det foretok seg.

Denne sluttede sirkelen, hvor man vurderer om innsatsen av egne ressurser mot motstanderen er tilfredsstillende, betegnes gjerne som Operational Net Assessment (ONA) (JWC 2006:

Supplement- 1). Den beskriver sammenhengen mellom effektbasert planlegging, utførelse og vurdering, og behovet for tilpasning mellom disse.

Figur: Operational Net Assessment

4.3.2 Krav om kunnskap og analyse

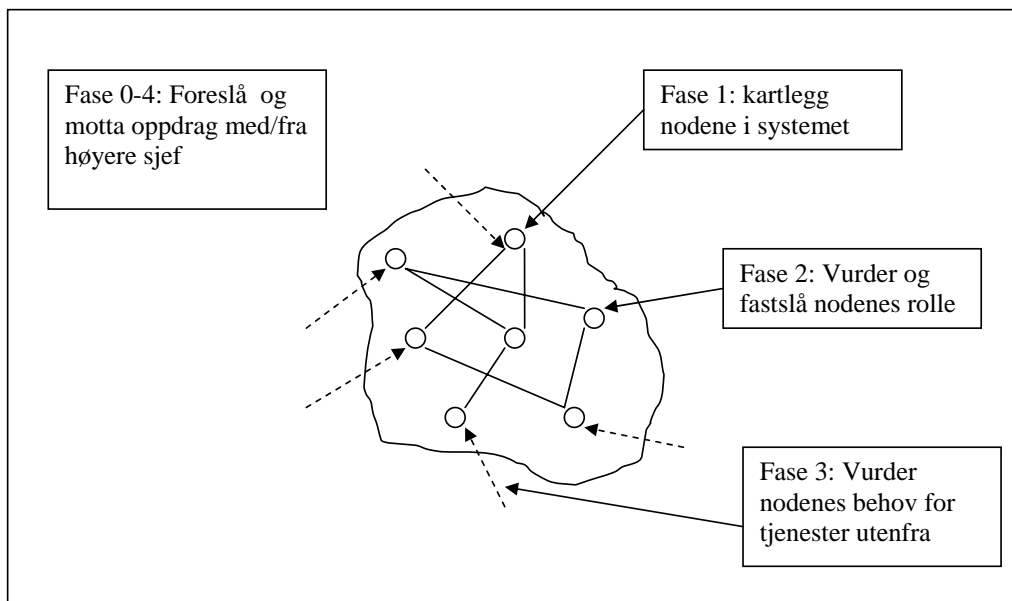
En annen forutsetning er at man har tilstrekkelig kunnskap om motstanderen. Deptula (2001) beskriver at man fikk en tidobling av antall mulige noder i løpet av en periode på ni dager fra starten av planleggingen, hvor man samlet inn data og analyserte det irakiske luftforsvarssystemet (Deptula 2001: 12). En slik kunnskapsetablering av hvordan ”systemet”, i dette tilfellet det irakiske luftforsvaret og ledelsesapparatet det støtter seg på, er oppbygd og egentlig fungerer, er essensielt for å kunne vurdere egne tiltak mot systemet. Den

kunnskapsetableringen som Deptula beskriver, synes å tjene tre formål. Det ene er å fastslå omfanget og strukturen på systemet (første fase), det vil si hvilke elementer systemet består av (noder) og deretter fastslå nodenes betydning i systemet¹⁶ (fase 2). Det andre formålet er å se på ulike grenseskille mot andre systemer. Slike grenseskilleanalyser synes å tjene et formål, å avdekke om det "systemet" man ønsker å påvirke behøver ressurser utenfra, slik som for eksempel elektrisitet, eller andre tjenester (fase 3).¹⁷ Det tredje formålet er å fastslå hvilken rolle det har i det "større systemet", det vil si hvordan det "større systemet" er avhengig av tjenester fra det systemet man analyserer for å kunne fungere slik at det "større systemet" når sine mål. Dette tredje formålet er vesentlig, fordi det i seg selv ikke har noe formål å påvirke noe en oppfatter ikke er relevant for en motstander i å nå sine mål. Om dette ble gjort av ledelsen for luftkampanjen eller andre skal være usikkert, men bruk av offensiv luftmakt fremgår i de overordnede planene hos JFC. I slutten av oktober 1990 utgav JFC en plan for den offensive operasjonen delt i fire faser, hvor det å oppnå luftherredømme og gjøre det irakiske kommando- og kontrollapparatet ineffektivt var hovedmålet i de tidlige fasene.¹⁸ Det er altså i den sentrale ledelsen av militærmakten egentlig målsetningene ble satt (fase null eller fase 4). Dette kan indikere at man gjennomførte en analyse av hva som var mulig å oppnå mot det strategiske irakiske luftforsvaret på komponentnivå, og at man klarte å overbevise JFC om at man kunne oppnå den lammelsen av det irakiske luftforsvaret som ble realitetene. Således er det snakk om utvikling av en kampanjeplan basert på hva de som skal utføre operasjonene vurderer som mulige resultat. Dette kan vel beskrives som en "nedenfra og opp" tilnærming, hvor ekspertisen vurderer sine muligheter opp mot motstanderen, og gir sine anbefalinger.

Ibid, s 12 " ... found not just two SOCs in Iraq, but four, and associated with each of these SOCs were three to five interceptor operations centers"

¹⁷ Ibid, s 12: "The planning cell knew the operating status of the Iraqi electric grid..... The determinant of whether to plan a strike on an individual site was whether the electric system was operating in the area of interest".

¹⁸ Carl H. Builder, Steven C. Banks, Richard Nordin 1999, Command Concepts. A theory derived from the practice of Command and Control, s 59ff.

Figur: Den sekvensielle prosessen

4.3.3 Evne til tilpasning

En tredje forutsetning synes å være evnen til å kunne opptre fleksibelt, dvs at man kan endre planer for å sikre at feilvurderinger, forhold man har oversett eller som man ikke på forhånd ante noe om, blir vurdert og evnen til å snu seg rundt for å gjøre noe med det er tilstede. Dette fordrer enten at man har nok ressurser for oppdukkende mål (reserver som er i stand til å nå målene raskt), eller at man klarer å ha en dynamisk prioriteringsprosess, slik at dersom "systemet" man påvirker (kontrollerer), viser seg kapabelt til å yte motstand på et sted der det er uakseptabelt for ens egen del, så blir det gjort noe med av ressurser som allerede er allokert til en oppgave (løpende prioritering av oppgavene). Dessuten må en også vite hvilke begrensninger egne konvensjonelle fly har, slik at tilstanden til det systemet som hindrer innsetning av konvensjonelle fly blir påvirket tilstrekkelig slik at de kan operere som ønsket. Albert og Hayes (1995) i sin redegjørelse av ODS skriver: "When the British Tornado aircraft experienced disproportionate losses because of their high-risk mission (cratering Iraqi runways), both the mission and the tactics used to accomplish it became serious issues for the coalition" (Albert & Hayes 1995: 47), og peker på at det kan være begrensninger man ikke kjenner til som medfører endring av taktikk. Mye av grunnen til at de britiske Tornadoene ble tapt, var at de ble konstruert rundt et konsept hvor det å fly lavt og benytte terrenget til skjul for radarer var essensielt. I den lave høyden ble de utsatt for lette luftvernsystemer som det ikke var mulig å ha oversikt over. Slike systemer har imidlertid liten virkning mot høytflyvende mål, og ved å benytte presise våpen fra tilstrekkelig stor høyde kunne risikoen for egne fly holdes lav.

I krigen for å frigjøre Kuwait ble denne vurderingen av det irakiske luftforsvars evne til motstand gjort fortløpende, i tråd med sitatet fra Mann & al. Innenfor andre sektorer, som for eksempel angrepene på Saddam Husseins strategiske kommando- og kontrollapparat, er ikke virkningene, eller effektene i ettertid like entydig beskrevet av Deptula, selv om de fleste nok vil helle til at regimet var ute av stand til å lede effektivt. Dette belyses ytterligere i kapittel 6.

4.3.4 Systemtenkning som støttesystem

Det som fremheves som det rammeverket som muliggjorde denne kunnskapsoppbygningen og utvikling av forståelsen av det irakiske strategiske luftforsvaret var systemanalyse basert på system of system analyse – SoSa. Dette er et støtteverktøy som defineres slik av Standing Joint Force Headquarters US Joint Forces Command:

“An analytical process that holistically examines a potential adversary or environment as a complex adaptive system, including its structures and behavior, to identify and assess strengths, vulnerabilities, and interrelationships” (sekref Ydstebø: 2006).

Det som synes å være prosessen beskrevet under avsnittet om kunnskap og analyse foran synes å være institusjonalisert gjennom denne prosessen. Det er først å finne omfanget av systemet (strukturer og antatt oppførsel), samt behovet for interne gjensidige avhengighetsforhold. Det som kanskje er minst diskutert av Deptula, er hvorvidt en helt hadde forståelsen for behovet for disse tjenestene fra det strategiske irakiske luftforsvaret på utsiden av systemet, eller om dette i det hele tatt ble drøftet under planleggingen eller tatt for gitt. Det andre forholdet relaterer seg til om systemet det strategiske irakiske luftforsvar egentlig var et komplekst adaptivt system, eller om det var relativt statisk i sin struktur med sterke interne avhengighetsforhold bygd opp rundt statiske strukturelementer (teknologiavhengig).

Selve definisjonen av Sosa viser at man har gått lenger enn det jeg oppfatter Deptula beskriver ble anvendt under OIT, som var begrenset til å kartlegge en mulig motstander godt nok til å kunne planlegge egen innsats for å gjøre systemet ineffektivt. Nå ser en også anvendelse for å bidra til forståelse av hele operasjonsområdet, ikke bare segmenter av det som Iraks strategiske luftforsvar var.

4.4 C2 –arrangement

Det C2-arrangement som USAF tradisjonelt har benyttet seg av, kategoriserer Albert & Hayes (1995) som syklisk, som kjennetegnes av: ”The greatest degree of centralization occurs when senior headquarters issues orders to all subordinates, but do so on the basis of a preset cycle time” (Albert & Hayes 1995: 72). Grunnen til det hevder de videre, er fordi kompleksiteten, koordinering og informasjonen som kreves har drevet beslutningsmyndigheten oppover

kommandokjeden.¹⁹ Slike C2-arrangement benytter seg i stor grad av automatiserte systemer med forhåndsdefinert input og output, som ikke krever tilpasning av planene på et lavere nivå, men fokus blir på utførelse. Denne typen C2-systemer synes å være fokusert på at oppdraget til militærmakten blir vurdert sentralt, og at innsatsen til militære maktmidler deretter blir fokusert mot gjennomføring av den sentralt etablerte forståelsen av oppdraget. Noen kritikk av hensikten med operasjonen og alternative tilnærminger synes ikke slike C2-arrangement å ta høyde for hevder forfatterne videre, og finner at den er brukt i den kinesiske hær og av Sovjetunionen under den andre verdenskrig:

”...because their communications structures could not provide continuous information to the central headquarters and because their subordinate organizations were culturally unable to display initiative in the absence of detailed directives” (Albert & Hayes 1995: 72).

I motsetning til denne kommando-formen så klarte man i luftkampanjen under OIT å slutte evalueringssløyfen, ved at man hele tiden visste statusen på det irakiske strategiske luftforsvaret, og evnet å styre sine ressurser slik at ønsket status ble opprettholdt. Selv om man benyttet den sykliske Air Tasking Order - ATO-strukturen, så hadde man evne til raskt å vurdere om det var endringer i systemtilstanden i det strategiske irakiske luftvernet, og fleksibilitet nok til å sette inn ressurser dersom det der og da var nødvendig for egne operasjoner. For de som gjennomførte selve operasjonene, må de ha hatt tillit til at denne evnen var til stede, slik at de kunne gjennomføre oppdragene. Oppgavespennet et fly kan gjennomføre er begrenset, og det er ikke rom for de store initiativ, utenfor de definerte rammene av oppdraget. Derfor er det nødvendig at den sentrale ledelsen viser at de har oversikt og tar vare på de ressursene som ikke er i stand til å ta vare på seg selv overfor andre aktører.

Faktisk så beskriver Deptula ideen omkring EBO i relatert til det som ble gjort med hensyn til det irakiske luftforsvaret. I forhold til andre måltyper luftkampanjen skulle virke mot, de irakiske ledelsessystemet og bakkestyrkene, er Deptula mindre sikker på hvilken virkning operasjonene har påført dem, om operasjonen tok fra de evnene til å operere som de ønsket. At bruken av luftmakt mot disse typene mål medførte tap og frafall av situasjonsoversikt er relativt sikkert, men om påvirkningen ble vurdert på samme måte som det ble gjort mot det strategiske irakiske

¹⁹ Albert & Hayes: Command Arrangements for Peace operations (1995) s 73: “The U.S Air Force has followed the same approach since WW II, but for a very different reason: the complexity of air operations has meant the information required, coordination needed, and relative scarcity of the assets required, tend to drive the decision

luftforsvaret, er et ubesvart spørsmål, men problemstillingen tas opp i drøftingen av operasjon Desert Storm i kapittel seks.

Endring av rolle og tilpasning til en dynamisk situasjonsforståelse basert på innspill fra mange aktører og systematisering synes å kjennetegne et C2-system som kjenner resultatene fortløpende, og kan vurdere innsats basert på tidligere resultater, og sist men ikke minst, status til det systemet en påvirker. Under OIT klarte man å oppnå dette, noe som i seg selv er imponerende.

4.5 Militærmakt som politisk redskap

4.5.1 Direkte eller indirekte metode

De erfaringene Deptula gjorde i denne krigen og bygger sin ide om EBO på, søker han å videreføre i en tilnærming for anvendelse av militærmakt i fremtiden, hvor det essensielle går frem av kapitlet "Effect vice destruction: the key to rapid decisive operations"(Deptula: 2001):

"An alternative concept of warfare is based on control – the idea that an enemy organization's ability to operate as desired is ultimately more important than destruction of the forces it relies on for defence. In terms of securing favourable conflict termination, rendering the enemy force useless is just as effective as *eliminating* that enemy force destruction is used to achieve effects on each of the systems the enemy organization relies on to exert influence – not to destroy the systems, but to prevent them from being used as the adversary desires. Effective control over adversary systems facilitates achieving the political objectives that warrant the use of force" (Deptula 2001:11ff).

Utgangspunktet til Deptula blir at anvendelse av militærmakt må basere seg på en grundig kunnskap av hva en motstander er avhengig av for å kunne nå sine mål, og egen evne til å kunne sette inn motmidler mot støttesystemer.

Hvorvidt det irakiske regimet anså at de var avhengig av et fungerende strategisk luftvern til støtte for terskelen de bygde opp for å hindre forsøk på å slå tilbake invasjonstyrkene i Kuwait, fremfor en mer direkte tilnærming med hærstyrker mot hærstyrker blir dermed et spørsmål som uansett er viktig, men sannsynligvis umulig å besvare. Det taler i hvert fall for at man må ha evne i alle dimensjoner for å kunne opprettholde en posisjon som det Irak oppnådde med å okkupere Kuwait, fremfor å satse på en dimensjon alene. Dermed kan det tolkes det dit hen at

making up the chain of command. The USAF has chosen to invest in communication systems so they can issue orders at the numbered Air Force level."

Deptula gjør seg til talsmann for den indirekte tilnærming som militærteoretikeren Sir Basil Henry Liddel Hart har fremhevet som den mest effektive tilnærmingen gjennom historien. Hensikten blir da å ta fra en motstander de systemene en motstander avhenger av er det som til slutt avgjør om en når egne politiske "objectives", eller målsetninger på norsk. Hvor denne innsatsen skal besluttes beskriver ikke Deptula, men det er vel grunn til å anta at den skal besluttes i den sentrale ledelsen.

4.5.2 Hva kreves for å ta kontroll over et motstandersystem

Det å ta kontroll over en motstanders virkemidler fordrer som tidligere drøftet en inngående kjennskap til hvordan motstandersystemet virker. Det fordrer også at man har evne til å finne ut hvordan en tar fra motstanderen støtten fra disse systemene, i tillegg til at man evner å vurdere om effekten av denne manglende støtten får strategiske konsekvenser (at motstanderen ikke når sine mål). Hvorvidt en klarer å ramme og beholde kontroll over alle systemer eller de systemene som er kritisk for en motstander i å nå sine målsetninger, blir dermed det essensielle spørsmålet. Det er ikke sikkert at man klarer å oppnå tilstrekkelig kontroll over disse systemene, fordi man ikke har virkemidler med de rette egenskapene. Å tilrive seg kontroll over et system, dvs gjøre det ineffektivt slik som det initielle angrepet mot det irakiske luftforsvaret, behøver likevel ikke være nok. Motstanderens evne til å reorganisere seg, og gjøre bortfallet av støtten det undertrykte systemet gav irrelevant, må tas høyde for. Eksempelet fra krigen for å frigjøre Kuwait er kanskje litt spesielt i så måte, det fantes vel egentlig ingen erstatning for et strategisk luftforsvar i den situasjonen Irak hadde satt seg selv i.

En bredere tilnærming som påvirker flere støttesystemer en motstanderen lener seg på parallelt, er kanskje en bedre tilnærming. Hvilke virkemidler man bruker mot de forskjellige støttesystemene blir derfor en viktig avgjørelse. Valg av virkemiddel som anvendes vil være avhengig av "systemet" man ønsker å påvirke, hvilken struktur (noder og sammenhenger) har det, hvilken innflytelse har det og hvilket eget virkemiddel som har mulighet for å påvirke de nodene man ønsker å påvirke, i den retning man ønsker å påvirke systemet.

4.5.3 Offensiv anvendelse eller defensiv beskyttelse

Et annet spørsmål er om dette kan sies å være et helhetlig konsept for anvendelse av militærmakt, eller om det utelukkende beskriver en offensiv, og ikke defensiv anvendelse av militærmakt. Utgangspunktet for ideen var den offensive kampanjen som ble ført mot den irakiske militærmakten og Irak's strategiske ledelse etter invasjonen av Kuwait, så

utgangspunktet for EBO-konseptet er en offensiv anvendelse av militærmakt, ikke en defensiv.²⁰ Dette innebærer likevel ikke at ideen om effektbaserte operasjoner kan benyttes i en defensiv sammenheng, men da med det fokus å nekte fienden å oppnå kontroll over våre virkemidler, eller gjøre dem irrelevante.

4.6 Noen viktige kritikker

4.6.1 Speile motstanderen i oss selv

”Mirroring” fremstilles av Gleeson & al (2001) ved det amerikanske instituttet for forsvarstudier, Institute for Defense Analyses – IDA, som en mulig fallgrube ved EBO-konseptet (Gleeson & al 2001: 268ff). I dette begrepet ligger det at man benytter forestillinger om motstanderen som gjenspeiler det en selv verdsetter og hvilke motiv en selv har. Som Deptula fremhever, fant man flere Sector Operation Center (SOC) enn det en allerede visste om, ved analysen av det irakiske luftforsvaret. Betegnelsen SOC er en NATO-betegnelse som innebærer at noen egenskaper ved et kommando-og korntrollanlegg blir vurdert opp mot en standard for å fastslå om denne standarden oppfylles. Disse installasjonene ble vurdert å være SOC i forhold til en standard, men hvordan de oppnådde den benevnningen er også interessant. Det kan være alt fra en ren gjetning, men samtidig er det nok mer sannsynlig at konklusjonen kom som et resultat av en prosess som benyttet den yrkeserfaring de involverte offiserene fra det amerikanske luftforsvaret - USAF besatt, sammen med etterretningsmateriale. At disse anleggene kunne kategoriseres som SOC, eller inneha en evne til å opptre slik at de allierte kunne gi disse anleggene betegnelsen SOC, er et eksempel på at man bruker en egen standard fra sine egne oppfatninger for å definere en funksjon ved det en observerer.

Men likevel er kritikken viktig, siden det ikke nødvendigvis finnes verken standarder eller forhold ved motstanderen som har lik betydning eller har lik vektning i forhold til det en selv opplever som relevant. Dette finner jeg heller ikke vurdert i Deptulas artikkel. Likevel har jeg satt det opp som et formål med kunnskapsetableringen at man vet hvilke rolle det systemet en påvirker har på et høyere nivå i hierarkisk oppbygde organisasjoner, for å kunne forstå hvorfor fienden er avhengig av støtten for å nå sine mål.

4.6.2 Behov for å se effekter i et større perspektiv

Effekt-baserte operasjoner som middel for å nå strategiske målsettinger er også satt spørsmål ved, blant annet fra Mann, Endersby og Searle (2002) ved det amerikanske luftforsvarets College of Aerospace Doctrine, Research and Education (CADRE), som mener EBO representerer, og noe av problemet med å implementere EBO, er:

²⁰ Ibid s 14: ”... the JFACC did ask some of the Washington based planners to remain in theater to form the nucleus of an offensive planning organization”. Dette tilsier at de kun var interessert i den offensive, ikke den defensive

”... actions taken against enemy systems designed to achieve specific effects that contribute directly to desired military and political outcomes.... However, they often pursued military objectives without direct reference to appropriate effects that would create the conditions for achieving them and with little consideration for other effects that were created along the way (Mann & al 2002: 1).

De indikerer her at distinkte militære målsetninger har vært det primære for militærmakten, uten at man har vært oppmerksom på andre effekter anvendelsen av militærmakten har generert. I forhold til luftkampanjen under ODS påpeker de at de kollaterale effektene av å angripe elektrisitetssystemet i håp om å ramme en strategisk infrastruktur kanskje var vel så viktige å ta hensyn til.²¹ Dette forholdet mellom ønskede og uønskede effekter er diskutert av andre kritikere også, mens Deptula hevder bruk av presisjonsvåpen innebærer mindre kollateral ødeleggelse enn tradisjonell tilnærming.²² Det er ikke fokus på ødeleggelse, men at systemene forblir inoperative med minimal ødeleggelse. Kritikken rammer derved den tilsynelatende bruken av ensidige grenseskilleanalyser hvor en kun vurderte et forhold, behovet det irakiske strategiske luftforsvaret hadde for tjenester ”utenfra” slik som elektrisitet, uten å se på mulige negative konsekvenser utenfor ”systemet”. Hvorvidt en kan vurdere de ønskede og uønskede effektene opp mot hverandre og si at de positive effektene overskygger de negative effektene ved egne militære handlinger synes å være viktig, i forhold til om man oppnår et ”netto bidrag” til å nå de strategiske målsetningene.

4.6.3 Begrensninger ved systemtenkning

Milan Vega (2006) i sin artikkel, Effects-based Operations: A Critique, som ble publisert i Joint Forces Quarterly issue 41, 2nd quarter 2006, hevder EBO er antitesen til operasjonell tenkning og praksis (2006: 51) og at:

”....., EBO advocates insist that the best way of evaluating the military situation is what they call the *systems* approach... EBO proponents assume that so-called nodes and links can be determined with certainty and that the effect of one’s actions on enemy nodes is

anvendelse av luftmakt, selv om grenseskillet er noe vagt.

²¹ E. C. Mann III, G. Endersby, T. R. Searle, Thinking Effects, Effects-Based Methodology for Joint Operations, s 25: “...collateral effects created by total loss of electrical power in a major city like Baghdad. Resultant subsystem failures included water and sewage treatment plants and hospitals that ultimately caused more devastating long-term effects on the Iraqi civilian population than anything the coalition intended”.

²² Generalløyntant David A. Deptula: Effects-Based Operations: Change in the Nature of Warfare (2001) s 12: “The solution lay in effects-based rather than destruction-based targeting..... Targeting only had to render them ineffective”.

more or less linear. They believe these actions can be precisely calibrated to produce desired effects... A system-of-systems view of the situation resembles an architectural design rather than a description of the real world, which is highly complex and dynamic” (Vega 2006: 53ff).

Han oppfatter dermed bruken av systemtenkning å bli benyttet som et hjelpemiddel til å gjøre ikke-lineære problemstillinger lineære. Faren, påpeker han, er å gjøre det om til modeller som ikke representerer den aktuelle virkeligheten, men likevel fremstår som representasjoner av virkeligheten. På mange måter er det noe av problemstillingen som Gleeson & al tar frem i forhold til ”mirroring”. Problemet, slik Vega fremstiller det, er med hvilken overbevisning klarer en slik systemanalyse, med sine modeller, å være representativ for den virkelige verden. Et annet spørsmål Vega tar opp, er hvorvidt systemtenkningen støtter de strategiske og operasjonelle nivåene, eller om den kun støtter det taktiske nivået siden nodene i systemanalysen i stor grad representerer virkelige objekter (personer, infrastruktur osv), mens det operasjonelle og strategiske nivået forholder seg mer til abstrakte størrelser.

Om, Warden’s fem ringer modell, Barlow’s National Element of Value (NEV)-modell og andre sier Joshua Ho (2006) ved Institute of Defence and Strategic Studies i Singapore, følgende: “... current targeting models assume that physical effects will translate into behavioural outcomes” (Ho 2006: 167). Dermed støtter han Vega i at det er en antagelse at oppførsel vil kunne endres som følge av fysiske handlinger. Videre mener Ho at utviklingen av teknologi og støtteverktøy som baserer seg på teorien om komplekse adaptive systemer vil kunne gjøre det mulig oversette fysiske handlinger til oppførsel. Teorien om komplekse adaptive systemer vil jeg kommentere mer under teori-kapitlet.

4.7 Oppsummering

EBO blir gjerne forbundet med parallell krigføring. Dette kjennetegnet tror jeg må nyanseres, det er også innslag av sekvensiell tilnærming, for å opprettholde den posisjon eller tilstand man har skapt, eller som allerede eksisterer. Derimot er det i EBO-konseptet stort fokus på å oppnå en effekt, som må være entydig, og tjene en hensikt. Den ineffektive tilstanden en oppnår i et støttesystem motstanderen er avhengig av, utnyttes til å sette inn andre egne ressurser som kan påvirke motstanderen ytterligere, er det som synes å være kjernen i EBO-konseptet. Det blir derfor to kjernes spørsmål, som må vurderes fortløpende, det første er hvorvidt et system en motstander er avhengig av er ineffektivt slik at de ressursene en vil benytte for å påvirke en motstander ytterligere kan operere, eller hvorvidt man må sette inn ytterligere ressurser for å opprettholde en etablert ineffektivitet.

Dette fordrer en evne til å etablere og opprettholde effekten som er skapt ved den innledende "paralyseringen" av systemet. Både den innledende paralyseringen og opprettholdelse av paralyseringen er avhengig av inngående kunnskap om systemet, de sentrale nodene, grenseskilleanalyser mellom ulike systemer, slik at en kan danne seg en formening om hva som er de mest viktige nodene, og hvordan en kan gjøre denne noden ute av stand til å utføre sin funksjon. Før en kommer så langt må man også vurdere om en i det hele tatt har mulighet til å påvirke de nodene en trenger å påvirke, dvs har virkemidler med de rette egenskapene for å kunne påvirke de, dvs kjenne egne styrker og begrensninger.

Det andre kjernes spørsmålet blir om den rollen systemet en påvirker overtas av andre system, det vil si om effekten av den manglende støtten fra dette systemet gjøres irrelevant ved at motstanderen tilpasser seg. Dette fordrer at man har oversikt utover det systemet en tar bort for å vurdere om motstanderen gjør bortfallet av støtten fra dette systemet irrelevant ved å tilpasse seg. Samtidig er det som de kritikkene fra ulike kilder fremhever ikke nødvendigvis slik at EBO er enkelt, det finnes fallgruver og også mulige begrensninger i forhold til konseptets anvendelse.

4.8 Delkonklusjon

Kjernen i EBO synes å være et konsept som baserer seg på fire sentrale forhold, kunnskap om egen oppgave og rolle, kunnskap om fienden og det å ha C2-system som kontinuerlig er i stand til å vurdere hvorvidt en motstander er i stand til å yte motstand. Dessuten må en ha muligheter til å påvirke motstanderen "riktig". Begrensningene og fallgruvene er mange for ens eget C2-system.

Det ene er at man ser ut til å benytte ensidige grenseskilleanalyser, som gjør at man tillater seg å påvirke systemet man er ute etter å påvirke utenfra, slik som angrepene mot elektrisitetssystemet i Irak indikerer. Da forutsetter man som A. Echevarria påpeker, at det oppstår en fase med gjenoppbygging etter at kamphandlingene er kommet til ende. Hvorvidt en slik forutsetning er fornuftig eller holdbar fremstår relativt usikkert, men A. Echevarria fremholdt at den militære planlegging er delt i faser og det kan medføre at denne forutsetningen ukritisk overfører problemer til neste fase.

Det andre er at det ikke er opprettet en tilstrekkelig forståelse for motstanderens oppbygning og struktur, eller at man ikke har mulighet eller evne til å forstå endringene i motstandersystemet og fleksibel nok i planlegging og gjennomføring til at ressurser blir prioritert riktig. Det sentrale i dette er at man ikke bør ha noen oppfatning av at det man har gjort er tilstrekkelig en gang for alle. Det fordrer en antagelse om at motstanderen kan reorganisere seg, innenfor et visst spenn, og at en selv evner å beslutte innsetning av ytterligere ressurser der hvor det kreves. Samtidig som det krever en viss pragmatisme og fokus på en oppgave, viser kritikkene et aspekt som også

er viktig. Tas det hensyn til omgivelsene, eller er det systemet en oppfatter som motstandersystemet det eneste essensielle.

For det fellesoperative nivå synes dette å innebære at kunnskap om de ulike systemene en motstander er avhengig av må etableres, helst av spesialister som har kompetanse om motstanderens kapasiteter og forstår deres interne oppbygging og gjensidige avhengighet. Det som kanskje blir utfordringen er å kontinuerlig vurdere om det skjer endringer som gjør at bortfallet av et støttesystem ikke er relevant lenger, fordi motstanderen tilpasser seg. Da må en evne å registrere det, slik at man kan vurdere endringene i motstanderens tilpasning til den nye situasjonen. Problemet blir da som Mann & al (2002) uttrykker det:

”Paradoxically, a search for evidence that the plan is failing may be more productive than a search for positively reinforcing evidence. Lack of positive evidence may indicate either that the plan is failing or that insufficient time has passed to achieve the effect.

Whereas, rapidly accumulating negative evidence suggest an immediate need for adaptive response” (Mann & al: 2002: 54).

Relatert til OIT blir tilfellet med de britiske Tornadoflyene et eksempel på at det var nødvendig å innse begrensningene ved det en hadde oversikt over og var i stand til å påvirke.

Kanskje den beste strategien blir å kombinere disse to aspektene, handle etter det man vet, men innrømme at det er forhold man ikke kjenner. Problemet blir vel likevel å vurdere hvorvidt de indikatorene en har for å vurdere om planen er hensiktsmessig er tilstrekkelige. Et annet problem er å vekte de utplukkede indikatorene mot hverandre, fordi en neppe kan settes i stand til å vurdere alt som har relevans for planen samt velge hvilke som er de viktige. Et komplimenterende tiltak er at det gis ressurser som setter en i stand til å rette opp en defekt plan så nærme problemet som mulig, dvs hos styrkene som utfører planen, det er tross alt de som skal sørge for resultater, ikke ledelsen.

5 EBAO – tilnærminger til militære operasjoner

EBAO oppstod som sagt etter at intervensjonene i Afghanistan og Irak, men opprinnelsen er uklar, og oppstod samtidig med andre initiativ fra ikke-militære aktører. NATO dokumentet Strategic Vision definerte hva EBAO innebar. Dokumentet avstedkom NATO-dokumentet ”Concept for Allied Future Joint Operations” – CAFJO,²³ hvor kapittel tre ble videreført som utgangspunkt for utvikling av et EBAO-konsept. Prosessen for å utvikle konseptet i NATO synes

²³ Bi-Strategic Command Discussion Paper: Development of NATO’s Effects-Based Approach to Operations. S 4 (footnote). “The Conceptual Framework for EBAO as outlined in this discussion paper is based upon the previously released Concepts for Alliance Future Joint Operations (CAFJO), chapter 3, dated 20 February 2006...”.

å følge fire hovedspor. Det ene sporet er at man bruker operasjonene til den NATO-ledede ISAF-styrken i Afghanistan som et erfaringsgrunnlag for EBAO. Det andre hovedsporet er knyttet opp til en rekke multinasjonale eksperimenter for å evaluere sider av konseptet og utvikle det videre. Dessuten har man opprettet en egen EBAO-arbeidsgruppe under NATO-hovedkvarteret, og dessuten foregår en god del arbeid ved NATOs Transformasjonskommando – Allied Command Transformation – ACT. I forbindelse med studiebesøk ved ACT i januar i år fikk studentene fra Forsvarets stabsskole utdelt et utkast til diskusjon omkring EBAO - Bi-Strategic Command Discussion Paper: Development of NATO's Effects-Based Approach to Operations, som er et felles dokument av de to strategiske militærkommandoene i alliansen. Dette dokumentet, heretter kalt NATOs diskusjonsforslag, søker å opprette en status over deler av arbeidet så langt, og en diskusjon over målsetninger og utfordringer.

USAs Joint Forces Command er en sentral aktør i den samme multinasjonale eksperimentrekken som NATO, og har allerede utgitt en håndbok ført i pennen av avdelingen Joint Warfigthing Center - JWC.²⁴ Et vedlegg til denne håndboken beskriver den overordnede teoretiske tilnærmingen EBAO baserer seg på. Britene ser ut til å benytte egne dedikerte konseptutviklingssentre i utviklingen og sammenfatningen av deres EBAO-konsept. Innspillene og erfaringene de benytter er ikke tilgjengelige, men de benytter seg av både eksperimenter, øvelser og erfaringer fra operasjoner.²⁵ Det virker dog også som om de ser tilbake langs sin egen historie for å finne hovedtrekkene i sin egen kulturelle bakgrunn.

Det er mange likheter mellom de ulike tilnærmingene, og de er relativt samstemte i at man må videreføre effektbegrepet. På mange måter er de også relativt forskjellige. Britene tillegger operasjonskunstbegrepet stor vekt, mens NATO omhandler slike forhold mindre, i alle fall foreløpig.

Et fellestrekk ved alle de ulike aktørene er at de er på siden av den delen av forsvarsstrukturene som gjennomfører de egentlige operasjonene. På den måten sikrer de avstand og mulighet for å få erfaringer på andre områder gjennom øvelser og eksperimenter. Da blir det også et spørsmål om de klarer å levere konsepter som er anvendbare som støtte til gjennomføring av de pågående operasjonene.

²⁴ US Joint Forces Command, Joint Warfigthing Center, Commander's Handbook for an Effects-Based Approach to Operations 24 feb 2006 og Supplement One to Commander's Handbook for an Effects-Based Approach to Operations (Theory), 13 Mar 2006 ,

²⁵ Joint Defence Note 7/06 Incorporating and extending the UK Military Effects-Based Approach s 1-1: "... Since publication, experimentation, exercises and lessons from operational experience have allowed the distillation of a method that reflects best known practice".

I det påfølgende vil jeg ta utgangspunkt i NATO-tilnærmingen, og drøfte hva den vektlegger, og synes å støtte seg på. De amerikanske og britiske tilnærmingene til EBAO vil jeg drøfte noen implikasjoner av senere.,

5.1 NATO-tilnærmingen prinsipper og funksjoner

NATO har endret definisjonen av "Engagement Space" - engasjementsområdet.

Engasjementsområdet ble tidligere definert som: "That part of the environment in which NATO decides to engage or is engaged. It is divided into the political, military, civil and economic domains (NATOs diskusjonsforslag 2006). Den nye definisjonen som er foreslått lyder:

"That part of the environment in which NATO decides to engage or is engaged. Although crossing Political, Military, Civil and Economic instruments, it comprises Political, Military, Economic, Social, Infrastructural and Informational (PMESII) elements that interact with other systems in the Engagement Space" (NATO 2006: A-2).

Den store forskjellen er at den opprinnelige definisjonen deler engasjementsområdet inn i spesifikke domener, hvor aktør-handling-effekt ble sett på som tilhørende et domene mens den nye definisjonen tilkjenner at det nødvendigvis ikke kan påvirkes innenfor ett domene, men at ulike handlinger vil generere mulige ulike effekter i ulike domener.

5.1.1 Prinsippene

NATO's tilnærming til EBAO består av fem prinsipper og fire funksjoner (NATOs diskusjonsforslag 2006). Prinsippene er fremholdt å være allmenngyldige på alle nivå i alle typer beslutninger:

- Focus on the end state and create the conditions needed to achieve it;
- Consider the Engagement Space as a system in which all actors and entities interact to create effects;
- Analyze the system to understand the problem and the causal relationship between actions and effects;
- Harmonize the military contributions of the Alliance with the various other instruments and, where appropriate, actions of the other actors
- Establish a continuous cycle of assessment, reporting and guidance based upon the effectiveness of actions, and adapt where necessary (NATO 2006: 5ff)

5.1.2 Forståelse av prinsippene

"Engagement Space" er et nøkkelbegrep, og en generisk størrelse i motsetning til geografiske regioner eller Joint Operation Area som har blitt brukt tidligere for å avgrense det territorielle

ansvarsområdet til JFC. Slike geografiske grenser har blitt brukt i utstrakt grad av NATO gjennom den kalde krigen, og er normalt fortsatt med i oppdragene JFC blir gitt. Dersom an fortsatt skal gi en JFC et territorielt ansvarsområde, medfører det at andre instanser må se på endringer av situasjonen på utsiden av det ansvarsområdet en JFC har.

De to første prinsippene tilkjennegir at en må ha et breddefokus og et dybdefokus på det omfang "engagement space" utgjør. Egentlig uttrykker de målsetningene NATO har for "engagement space" som en helhet. Det er således her snakk om liten vektlegging og påvirkning gjennom egne handlinger, men se på de aktører som opererer i "engagement space". Dermed er det også snakk om å holde avstand både fysisk og mentalt, og vektlegging på oversikt og analyse over aktører, hva som skjer og hvordan utviklingen går i forhold til egen målsetting for "engagement space".

5.1.3 Funksjonene

De fire funksjonene som foreløpig er identifisert i EBAO-konseptet er (NATOs diskusjonsforslag: 9ff) kunnskapsutvikling, planlegging, utførelse og vurdering. Disse funksjonene er ikke nødvendigvis sekvensielle, men iterative og griper inn i hverandre, i en kontinuerlig prosess.

5.2 Den sentrale modellen

Noe av det som videreføres fra CAFJO er modellen under som viser sammenheng mellom End-state, Objectives, Effects og Actions i planlegging og gjennomføring med både politiske, sivile, militære og økonomiske maktinstrumenter.

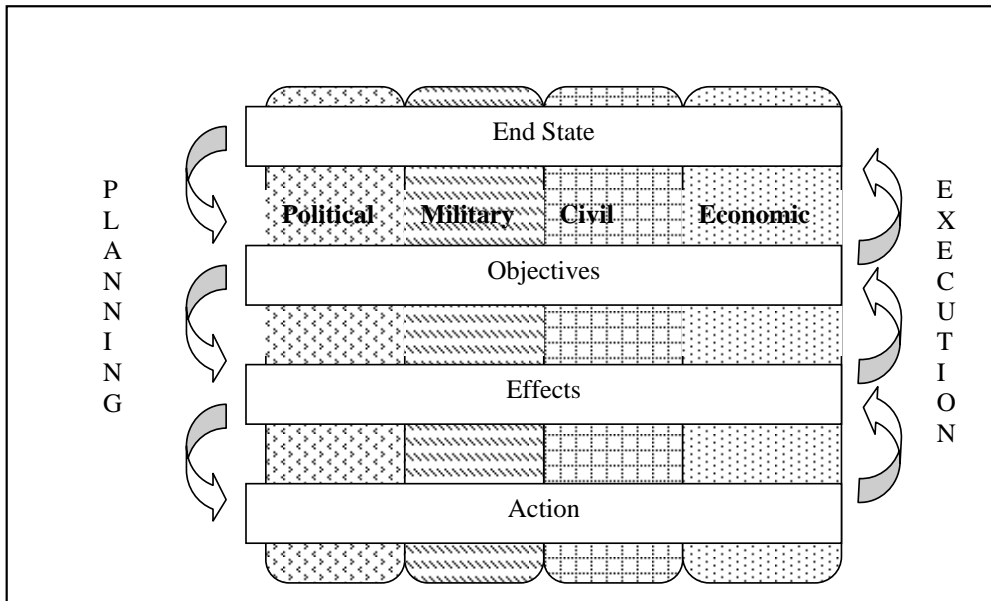
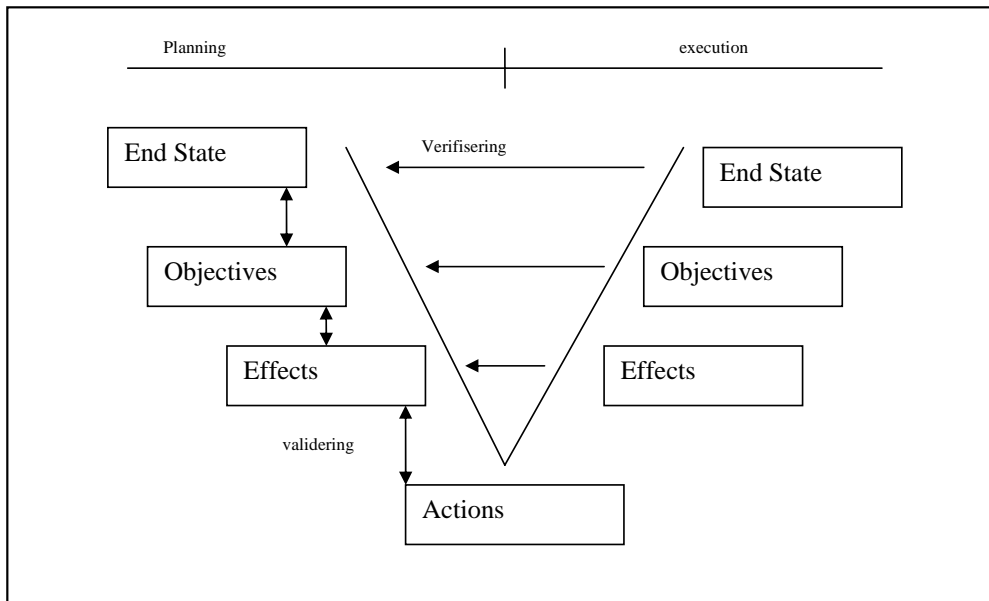

Figure 1: An Effects-based Approach to Operations

5.2.1 V-modeller

Dette kan kalles en v-modell, ofte benyttet i IT-industrien for systemutvikling i store prosjekter. I slike prosesser har man behov for et styringsverktøy som viser hvordan "systemet" skal se ut når det er ferdig, og kunne dekomponere dette ned i stadig mer detaljerte programvarespesifikasjoner og IT-spesifikasjoner, slik at man danner mindre og mindre byggeklosser som så kan bygges og settes sammen til et hele (web 5: ukjent).²⁶ Helheten skal så i teorien representere målsettingen, dvs møte de forventningene man hadde til systemet som skulle bygges når man startet.

²⁶ Det finnes mye litteratur om v-modeller. En internetside som kan stå som representativ for beskrivelse av denne modellen er for eksempel: <http://www.coleyconsulting.co.uk/testtype.htm>

Figur: v-modell

Modellen er ikke fremstilt slik i NATO-dokumentene, men den presenteres slik for å vise den interne logikken i v-modeller. Det første er at man etablerer en forståelse for hvordan situasjonen skal se ut når man er ferdig (end-state). Deretter dekomponerer man denne slutt-tilstanden ned til ulike "objectives", som på norsk kanskje best oversettes med delmål, som igjen dekomponeres videre til effekter og som så dekomponeres til handlinger. I gjennomføringsfasen skal de ønskede effektene oppnås som vil medføre at man etter hvert når de utledede delmålene, og deretter end-state. Mellom de ulike nivåene i planleggingsfasen gjennomføres en valideringsprosess hvor en ser på om innholdet i de ulike nivåene er en tilstrekkelig og korrekt forståelse av høyere nivå. Samtidig vil en etter å ha iverksatt handlinger (actions), se om de effektene man oppnår er de man i planleggingsfasen la til grunn, det vil si en verifikasjonsprosess. Denne verifikasjonsprosessen gjentas på hvert nivå. Noe av hensikten med en slik tilnærming er å oppdage feil på et så lavt nivå som mulig, dvs handlinger. Dessuten knytter man i denne modellen en lukket tilbakemeldingssløyfe på ulike nivå. Det gir mulighet for å kunne korrigere på et lavest mulig nivå. Korrigering mellom effekter og handlinger er om ikke enkel, så mindre kostnadskrevende enn å vente med verifikasjon til det neste høyere nivå. Dette er også en videreføring av ONA-sirkelen, som kommer igjen i bunnen av v-modellen. Det nye er at man setter denne inn i en strategisk ramme, hvor de ulike horisontale nivåene har sin egen vurderingssløyfe.

På høyere nivå (mellom objectives og end-state) er imidlertid konsekvensene av en feil i valideringsprosessen større, fordi man risikerer at man dekomponerer end-state til feil objectives, som igjen generer feil effekter som igjen generer feil handlinger.

5.2.2 Den sentrale modellen's innhold

5.2.2.1 Nå-situasjon og slutt-situasjon

NATOs diskusjonsforslag (2006) som gjengir den sentrale EBAO-modellen påstår at modellen viser "... the fluid, dynamic and iterative nature of an EBAO" (NATO 2006: 6). Det er to måter å se denne modellen på. Den ene metoden er å se det slik som man gjør i IT-industrien, dvs at man skal skape noe fra intet (og gjennom en nitidig prosess kan lage de komponentene produktet skal bestå av – nederst i v-modellen) og har behov for å strukturere innsatsen. Den andre måten å se det på er at man allerede har et "produkt", eller situasjon, i "engagement space", men at denne situasjonen har noen forhold ved seg som ikke er ønskelige eller akseptable. Dermed vil man ved å sette opp den ønskelige situasjonen i "engagement space" kunne foreta en sammenligning med eksisterende situasjon og identifisere de forhold man må gjøre noe med for å nå den ønskede slutt-tilstand. En slik vurdering krever en veldig grundig kunnskap om "engagement space", og at man evner å uttrykke slutt-tilstanden med tilstrekkelig klarhet slik at "objectives" kan utledes. Hvordan forståelse for nå-situasjonen skal etableres synes det å være to ulike retninger omkring. NATO og USA fokuserer mye på datastøttede systemer og ser ut til å ha mye fokus på oppbygning av situasjonsforståelse ved bruk av SoSA og andre systemanalysemodeller. Britene ser ut til å bygge opp initiell situasjonsoversikt ved at de undersøker den historiske bakgrunnen for den aktuelle konflikten ved å finne ut om det er forhold innefor ulike domener som økonomi, styresett, tidligere konflikter som kan antas å være sentrale.²⁷

5.2.2.2 Delmål – egne militære eller ikke

En ny definisjon av "objectives" forslås nå i NATOs diskusjonsforlag (2006):

"Objective: Is a clearly defined and attainable goal in the Engagement Space, essential to military commanders' plans, to achieve the end state. Objectives will be achieved as the outcome of an aggregation of intended effects. The objectives are derived from the end state and their achievement should lead to reaching the end-state" (NATO 2006: A2).

Denne definisjonen må sees i motsetning til gjeldende NATO-definisjon, som fremstiller "objective" som:

²⁷ Joint Defence Note 7/06 Incorporating and extending the UK Military Effects-Based Approach s 2-8. Dette kapitlet gjelder revisjonen av "The operational Estimate", hvor det listes en hel rekke forhold tilknyttet ikke militære forhold, inkludert styring, politikk og diplomati, økonomi og handel, menneskelige og helsemenneskelige forhold osv.

”... a clearly defined and attainable goal for a military operation.... that is essential to a commander’s plan and toward which the operation is directed” (NATO 2006: A2).

Forskjellene på disse definisjonene er viktige. Det er ikke nødvendigvis slik at den militære sjef skal få en entydig militær oppgave fra det strategiske nivå, eller må være en aktiv part i ”Engagement Space”. Det legges større vekt på utledning av den militære rolle kontinuerlig. For i den nye foreslåtte definisjonen reduseres fokuset på militær handling i forhold til gjeldende definisjon som fokuserer på en rent militær gjennomføring for å nå militære delmål. Det innebærer ikke at situasjonen, eller utviklingen i engagement space er irrelevant for den militære sjef, men det er derimot situasjonsutviklingen som medfører at den militære sjef tilpasser sin mulige innsats etter denne utviklingen.

En annen forskjell er at det i den nye definisjonen benyttes ”military commanders” i flertall, mot entall i den gamle definisjonen. Denne forskjellen er for så vidt i tråd med prinsippene, som fremhever at prinsippene skal benyttes på alle nivå. Hvorvidt det innebærer at et JFC konsept basert på ”unity of command” i en ”lukket” militære sfære er utelukket, synes derimot usikkert. Å tolke det dit hen at NATO søker å utvikle en grunnleggende ambisjon om ”unity of purpose” er derimot mer sannsynlig.

5.2.2.3 Parallell utførelse

Slik som v-modellen indikerer kan en anta at alle virkemidlene skal settes inn i parallell. Det kan derfor synes som dette idealet støtter seg på Wardens fem ringer teori, at alle elementer skal påvirkes samtidig. Dette er kanskje en ideell plan, men det betinger perfekt forståelse av både nå-situasjonen og slutt-tilstand, og en perfekt nedbrytning i delmål, effekter og handlinger. Hvorvidt det objektivt er mulig, slik at alle virkemidler har tilgang til de delene av ”engagement space” som de skal påvirke synes tvilsomt. En mer sannsynlig tolkning er at man vil søke å oppnå gradvis innsetning av de ulike virkemidlene. Da må man vurdere de ulike virkemidlenes muligheter og begrensninger for å øve påvirkning i ”engagement space”. Fokus settes på å opprette de tilstander som gjør at de ønskede delmål og slutt-tilstand nåes ved hjelp av de ulike virkemidlene. Dermed er dette i tråd med den initielle innsatsen fra OIT, hvor man opprettet en tilstand av paralysen i det strategiske irakiske luftforsvaret som muliggjorde at konvensjonelle fly kunne operere. Det som er forskjellig er at man ser på hvilke begrensninger de ulike virkemidlene har for å kunne øve påvirkning i engagement space opp mot de ulike objectives.

5.3 Oppsummering

EBAO-konseptet til NATO viderefører den sentrale ONA-modellen, men har et mye bredere aktørperspektiv. Det er således behov for å vite hvilke muligheter og begrensninger de ulike

aktørene vil ha i ulike situasjoner. Det blir også et spørsmål om hvorfor ønsker man dette brede aktørspennet. Noe kan nok spores tilbake til Afghanistan hvor alliansen er involvert. De ulike aktørene som opererer i landet opererer ut i fra mange ulike agendaer. Samtidig er det som M. Teft ved ACT poengterer, behov for å redefinere suksess. Suksess knyttes til måloppnåelse innen lov og orden, utvikling og styring (governance) fastholder han.

Erfaringene NATO så langt gjort seg fra operasjonene i Afghanistan tyder på at man har realisert at det er ikke mulig for militære maktmidler å frembringe alle effekter. Noen effekter man har tatt på seg har man allerede konkludert med er overoptimistiske, og neppe oppnåelige i et kort perspektiv.²⁸ Dermed ser det også ut til at man erkjenner at det er begrensinger med hva en kan oppnå med militærmakt.

6 JFC i Operasjon Desert Storm – forholdet til politiske og militære målsetninger og styrkene

I denne delen av oppgaven vil jeg se på hvilken rolle JFC hadde under krigen for å frigjøre Kuwait fra irakisk okkupasjon, og hva han oppfattet oppgaven sin å være. Selv om ODS som helhet ikke er opphavet til, eller forbundet med EBO konseptet, er det formålstjenlig å se på de overordnede aspektene ved denne operasjonen. Rollen til det operasjonelle nivå, som Naveh (1997) påpeker, er å være bindeleddet mellom strategisk kontroll og taktisk gjennomføring, vil bli benyttet. Formålet er å belyse hvordan JFC forholdt seg til de politiske rammene og hvordan han forholdt seg til luftkampanjen og andre styrker.

6.1 Operasjon Desert Storm – forholdet mellom den strategiske politiske setting og JFC

6.1.1 Foranledningen

Forvarselet USA fikk for å forstå hva som var i ferd med å skje i Kuwait var svært kort. C. Builder & al (1999) viser til at man i USA fikk den første indikasjonen på at noe kunne være under oppseiling først den 16. juli 1990, ved at en brigade av Republikanergarden ble flyttet til Sør-Irak (Builder & al 1999: 55). I de påfølgende dagene gikk det svært fort, og invasjonen og okkupasjonen av Kuwait var over i løpet av få timer. Den første amerikanske reaksjonen var å hindre ytterligere irakisk fremrykking inn i Saudi-Arabia ved å tilby militær støtte til landet.

²⁸ Bi-Strategic Command Discussion Paper: Development of NATO's Effects-Based Approach to Operations. S 25: "Observations from theatre illustrate that the conceptual tenets for EBAO are not necessarily practicable. For example, the ORM itself is not truly "Effects-based". In particular, the development and governance operational Effects mandated to ISAF are not equally "achievable", at least not in the near term by a military body."

Ideen om nødvendigheten av et militært motangrep ble først akseptert senere av de politiske myndighetene i USA.²⁹

Videre hevder Builder & al (1999) at de målene Irak hadde før okkupasjonen var relatert til grensejusteringer, suverenitet over to øyer og ettergivelse av gjeld Irak hadde pådratt seg i Kuwait under krigen mot Iran på 1980-tallet. Den irakiske strategien synes derfor å være fokusert mot å tvinge frem en løsning hvor noen av disse kravene ble innfridd ved å skape en så høy kostnadsskel som mulig for en eventuell militær offensiv med formål å gjenopprette kuwaitisk suverenitet (Builder & al 1999: 58ff). Selv om den initielle amerikanske militære styrkeoppbyggingen i Saudi-Arabia var fokusert på å hindre videre irakisk militær offensiv, er spørsmålet om hvorvidt den forkludret slike planer fra det irakiske regimet umulig å besvare. Dermed vurderes heller ikke hvorvidt denne styrkeutplasseringen har hatt noen slik innvirkning på det irakiske regimets fremtidige planer.

Det rent defensive oppdraget ble gjennomført som en styrkeoppbygging i forkant av ODS, en styrkeoppbygging som også dannet fundamentet for ODS, dog med behov for ekstra styrker, noe den militære sjef ble imøtekommet med, og vel så det.³⁰

6.1.2 Etablering av et politisk fundament for offensiv militær opptreden

Samtidig som kravet om å utvikle en plan for en motoffensiv ble planlagt gjennomførte man en politisk prosess for å samle støtte for handlinger mot Irak med tre suksessfaktorer (Builder & al 1999: 57), nemlig å få aksept for en offensiv militær handling (gjennom FN, eller andre fora), forhindre at konflikten ble sett på som Vesten mot arabiske/islamske interesser og forhindre at Israel ble dratt inn i konflikten. ”The resulting political coalition and the appearance of a military coalition were essential to the success of Operation DESERT STORM”, hevder Builder & al (1999) videre.

Derfor må man betrakte det som at ODS ble muliggjort ved at amerikanske politiske myndigheter klarte å etablere en koalisjon som understøttet en eventuell bruk av militærmakt dersom Irak ikke trakk seg ut av Kuwait som følge av internasjonalt press. Effekten av å fremskaffe tilstrekkelige strategiske politiske betingelser for offensiv anvendelse av militærmakt gjennom å nå disse tre politiske målsetningene er noe av det som synes å være fundamentet for at ODS ble en suksess.

²⁹ Ibid s 56: “... CENTCOM’s contingency war plan, OPLAN 90-1002..., which laid down the force requirements for *defending* Saudi Arabia, ...” og side 59: “By the end of October, President Bush had become firmly convinced that an offensive to drive the Iraqis out of Kuwait was necessary”.

³⁰ Ibid s 57: Scwarzkopf bad om to ekstra divisjoner for offensiven mot Irak, men fikk tre, og flere andre styrkebidrag.

I NATOs diskusjonsforslag (2006), defineres bruken av det politiske instrumentet på følgende måte:

“The political instrument of power refers to the use of political power in particular the diplomatic arena cooperating with various actors to influence an adversary or to create advantageous conditions”. (NATO 2006: 5)

I forkant av ODS gjennomførte man begge deler. I første fase samarbeidet USA med andre aktører blant annet i FN og Sikkerhetsrådet som øvde påtrykk overfor Irak like etter at okkupasjonen var et faktum. Dette ble imidlertid ikke nok for å få Irak til å oppgi sine mål. Derfor søkte USA etter, og fikk også aksept for at militærmakt kunne anvendes. Spørsmålet som er verdt å undersøke er hvilke handlinger og vurderinger som har påvirket beslutningen om å gi Irak et ultimatum

Selv om FNs Sikkerhetsråd i resolusjon 661 den 6. august 1990, besluttet å iverksette økonomiske sanksjoner på eksporten fra Irak og Kuwait, er det lite som tyder på at disse hadde noen påvirkning på Iraks målsetning om å annektere Kuwait. Om de økonomiske sanksjonene ble effektivt implementert, og hvilken tid de hadde til å virke synes et mer åpent spørsmål. Det samme kan sies om tiltroen til slike sanksjoner, og at den amerikanske tilnærmingen til krisen var å søke støtte for en militær løsning, og da etablerte ”advantageous conditions” for at militærmakt ble det foretrukne virkemiddel. Hva som medførte at det ble mulig, eller at dette har foregått uavhengig av ulike handlinger fra ulike aktører er mer sannsynlig.

Det er nok sannsynlig at beskyldningene om overgrep fra den irakiske okkupasjonsmakten på utlendinger med diplomatisk immunitet i Kuwait virket inn på den politiske prosessen (FN Sikkerhetsråds resolusjon 667 vedtatt den 15. september og 669 vedtatt den 24. september 1990). Dette ble ytterligere forsterket av anklager om at okkupasjonsmakten drev forfølgelse av sivilbefolkningen i Kuwait og bruk av tredje lands borgere som gisler. Disse anklagene ble fremholdt som brudd på folkeretten gjennom sikkerhetsrådsresolusjonene nr. 670 datert 25. september, respektivt nr. 674 den 29. oktober.

Den negative effekten for anseelsen til Irak på bakgrunn av disse beskyldningene synes å ha forsterket behovet for ytterligere tiltak fra det internasjonale samfunn, noe som medførte at ultimatumet om irakisk tilbaketrekning ble godkjent gjennom sikkerhetsrådsresolusjon nr 678 den 29. november.

6.1.2.1 Andre forklaringer

Den israelske militæranalytikeren S. Naveh (1997) hevder i sin studie av ODS at mye av årsaken til at Irak iverksatte en så kraftig styrkeoppbygning i Irak, skyldes den amerikanske militære

informasjonskampanjen. Denne kampanjen påpeker han, ble iverksatt av Schwarzkopf i funksjon av å være sjef for den amerikanske sentralkommandoen veldig tidlig etter okkupasjonen (Naveh 1997: 326ff). Det kan nok kanskje være at dette har hatt innvirkning, men det forklarer ikke hvorfor det ble politisk akseptabelt å gi Irak et ultimatum i resolusjon 678. Dessuten forklarer det heller ikke beskyldningene om overgrep. At Irak, som Builder & al (1999) hevder, nok satset på å etablere en høy nok kostnadsterskel for et eventuelt motangrep, synes mer sannsynlig. Dessuten tyder fremferden til irakerne i Kuwait på at de var trygge på den terskelen de hadde bygd var tilstrekkelig i forhold til mulige militære intervensjoner.

6.1.3 Det etablerte fundamentet

JFC iverksatte sine offensive handlinger innenfor en politisk kontekst som aksepterte at det var en nødvendig handling siden de andre virkemidlene ikke ga noe resultat. De irakiske handlingene som ble tatt opp i FNs sikkerhetsråd viser at Irak undergravde sin politiske legitimitet gjennom handlinger mot diplomatiske og sivile aktører i Kuwait. Samtidig synes det som om dette har bidratt til å styrke USAs posisjon om å gå til offensive militære aksjoner, og at USAs politiske ledelse som Builder & al hevder, maktet å identifisere og etablere de politiske suksessfaktorene som gjorde det mulig å iverksette denne offensive militære operasjonen. Som delkonklusjon vil jeg slutte meg til Builder & al at mye av suksessen ble lagt i forkant av selve ODS ved at amerikanske styresmakter raskt aksepterte at det måtte etableres et politisk fundament som denne offensive operasjonen ble gjennomført under, og at en militær offensiv synes å være avhengig av dette politiske fundamentet. Den irakiske fremferden i Kuwait synes å forsterke dette fundamentet, slik at det til slutt ble gitt et ultimatum gjennom resolusjon 678 vedtatt 29. november 1990.

6.1.4 JFC forståelse og opptreden i forhold til det politiske fundamentet

The objectives of your offensive campaign will be to destroy Iraqi nuclear, biological and chemical production facilities and weapons of mass destruction; occupy southeast Iraq until combined strategic objectives are met; destroy or neutralize the Republican Guard Forces Command; destroy, neutralize, or disconnect the Iraqi national command authority; safeguard, to the extent practicable, foreign nationals being detained in Iraq and Kuwait; and degrade or disrupt Iraqi strategic air defenses (Builder & al 1999: 67)

Dette er et utdrag av et draft strategisk direktiv JFC fikk i oppdrag av den amerikanske forsvarssjefen, general Colin Powell, å utarbeide til seg selv, omtrent en måned før ODS ble iverksatt. Flere områder som omhandles i dette direktivet, eksempelvis forholdet til masseødeleggelsesvåpen går på utsiden av mandatet gitt av FN. Spørsmålet om

masseødeleggelsesvåpen ble aldri tatt opp i noen av de elleve forutgående resolusjonene som sikkerhetsrådets resolusjon 678 viste tilbake til. Builder & al (1999), hevder at JFC hadde et meget vagt politisk mandat fra amerikanske myndigheter, noe som er i sterk kontrast til det FN-mandatet som var gitt dersom en tolker sikkerhetsrådets resolusjoner snevert – den irakiske okkupasjonene av Kuwait skal bringes til opphør.³¹

Hva som egentlig var politisk mulig, og de politiske signalene JFC mottok som fikk han til å skrive dette utkastet til mulige "objectives" er uvisst, men det er også et uttrykk for at JFC anså rollen til militærmakten å løse andre problem enn selve den militære okkupasjonen av Kuwait. Dessuten inneholder dette settet av delmål flere spesifikke mål for militær innsats, blant annet ødeleggelse eller nøytralisering av Republikanergarden. Dette kan bare gjøres med voldsmakt. Hva som skulle gjøres mot den irakiske nasjonale kommandoautoriteten fremstår svært diffust, og de ulike verbene er til dels ulike både i omfang og formål.

I retrospekt kan mange av disse "objectives" (delmål) synes å henge løst og være dårlig forankret fra en strategisk ledelse. Det er kanskje et av problemene til EBAO-konseptet også, hva er mulighetene og begrensingene til motstanderen, har vi oversikt over nå-situasjonen. Dette vil innebære at man på dette nivået kanskje ikke har den fulle oversikt over mulige utviklinger av operasjonsteateret som helhet. Å etablere sporbarhet mellom ulike delmål i forhold til ønsket slutt-tilstand er noe av det EBAO vektlegger, slik at det er nødvendig å spørre om nødvendigheten av de ulike delmål. Hvorvidt JFC ble konfrontert om nødvendigheten av disse delmålene er usikkert, men det er lite som tyder på det.

6.2 JFC og Operasjon Instant Thunder

Selve luftkampanjen var sentral i ODS, luftoverlegenhet skulle etableres og opprettholdes for å angripe det irakiske ledelsesapparatet og bakkestyrkene.³² Forholdet mellom JFC og gjennomføringen av OIT beskrives ikke i detalj av Deptula (2001), men det er et tilfelle hvor det synes som Deptula har reagert:

"On February 15, 1991 the Iraq target planning cell received a report on the progress of the air campaign in accomplishing its target set objectives. Because all the targets in the primary and secondary electric target set were not destroyed or damaged to a specific percentage, the analysis concluded that the objective had not been met" (Deptula 2001: 11).

³¹ Ibid s 70: ...the relative vague political objectives set by the U.S. leaders, which never really specified how far they wanted Schwarzkopf to go beyond the liberation of Kuwait.

De involverte i luftkampanjen visste allerede at det irakiske elektrisitetssystemets tilstand var at det ikke virket, hevder Deptula videre. Derfor fant de ansvarlige for luftkampanjen at dette ikke var et fullgodt argument for å fortsette bombingene av elektrisitetssystemet. JFC på sin side forklarer det slik i forhold skiftet i operasjonen hvor han skiftet fokus fra de strategiske målene til de irakiske bakkestyrkene:

After two weeks of war, my instincts and experience told me that we'd bombed most of our strategic targets enough to accomplish our campaign objectives; it was now time, I thought, to shift most of our air power on to the army we were about to face in battle (Builder & al 1999: 63).

Tidsaspektet her er viktig. I henhold til sitatene over var hovedfokus for den strategiske bombingene allerede endret fra de strategiske målene til de irakiske bakkestyrkene ca to uker tidligere. Det denne uttalelsen fra JFC, sammenholdt med rapporten Deptula viser til, antyder, var at bombingene av strategiske mål ble gjennomført uten noen form for evaluering av om hensikten med bombingene var oppnådd, utover selve ødeleggelsen. Hvorvidt JFC hadde oppnådd det han ville, som Schwarzkopf hevder han vurderte, og om staben hans vurderte det ut i fra en liste over målene i elektrisitetssystemet som Deptula indikerer, skal være usagt. Det som kanskje er et mer interessant spørsmål er om bombingene av de strategiske målene i kommando- og kontrollsystemet ble gjennomført med et entydig formål slik som angrepene mot det irakiske luftforsvaret.

Det er kanskje der forskjellen i oppfatning ligger, for Deptula (2001) hevder:

"The architects of the air campaign did not limit themselves to the "servicing a target list" approach. The design of the air campaign grew out of a mindset questioning how to impose force against enemy systems to achieve specific effects that would contribute directly to the military and political objectives of the Coalition" (Deptula 2001: 14).

Det som synes å være diskusjonen mellom Deptula og Schwarzkopf er da om JFC egentlig var klar over formålet med de ulike systemene hans motstander hadde, og hvilke det var viktig å undertrykke. Samtidig kan disse uttalelsene stille spørsmålet ved om Deptula egentlig beskylder Schwarzkopf for å være den som iverksatte angrep mot en "target list".

³² Ibid s 60: "The first thing we have to do is... "attack" leadership, and go after his command and control. Number two, we've got to gain and maintain air superiority".

6.2.1 Vurdere hensikten med aktiviteten

Det å vurdere hensikten med aktiviteten er gjenspeilet i NATOs diskusjonsforslag (2006), hvor følgende nye definisjon av begrepet Measure of Effectiveness er foreslått: "A criterion used to evaluate how a system's behaviour has been affected by actions or capabilities..." (NATO 2006: A-2). For å vite det må man kjenne hvilket formål man egentlig har med å påvirke de systemene som utsettes for handlinger, og hvorfor det er nødvendig å oppnå denne endringen i systemets oppførsel. Slik som påstandene til Schwartzkopf fremstår, er det fra sistnevnte ikke anført noen intensjon som forklarte hvorfor bombingene av de strategiske målene måtte gjennomføres, utenom å vise til at de bidro til å nå kampanjens "objectives". Samtidig viser Deputat til at rapporten de mottok, indikerte at ødeleggelsen ble sett på som et mål i seg selv. Det kan tyde på at det ikke var entydig kommunisert fra JFC hva som var intensjonen med bombingene av de strategiske målene, og heller ikke kriterier for hva som var godt nok. Koblingen mellom målsetning, handling og motivasjon er sentral i v-modellen som NATO benytter, det å ha en målsetning med handlingene som er i fremtiden, og ikke ha en målsetning som får utløp i handlingene. Handlingene skal være et virkemiddel rettet mot å oppnå en målsetning som ligger i fremtiden, Derfor må C2-systemet hele tiden vurdere om handlingene bidrar til å nå målsetningene, og sørge for at handlingene ikke blir et mål i seg selv.

6.2.2 JFC sin rolleforståelse

JFC under ODS sin rolleforståelse var at han ikke bare skulle få okkupasjonen til å opphøre, han skulle eliminere de styrkene som utgjorde okkupasjonsstyrken.³³ Muligheten kom, beskriver Builder & al (1999) kun få timer etter at bakkeoffensiven startet, ved at JFC mottok rapport om at de irakiske styrkene i Kuwait hadde ødelagt anlegget som produserte drikkevann av sjøvann. Han skjønnte da at motstanderen gav opp og var i ferd med å trekke seg ut av Kuwait. Da forsøkte JFC å fremskynde bakkeoperasjonene for å angripe de irakiske bakkestyrkene på vei ut av Kuwait (Builder & al 1999: 65ff). Dette er en tilnærming basert på en ide om konsentrasjon av egne styrker i tid og rom for å etablere en størst mulig militær seier. Forsøket fra JFC på å dirigere sine egne styrker synes motiverert av at motstanderen gjennom ødeleggelsen av drikkevannskilden avslørte endring av sin intensjon. Hensikten med å endre egne planer synes å være å oppnå en størst mulig militær seier mot en okkupasjonsmakt som var på vei ut av det okkuperte området. Hvorvidt dette var nødvendig for de påfølgende fasene vil bli drøftet mer i avsnittet som drøfter hvilket C2-system som synes å være i kraft.

³³ Ibid s 60: "... We need to destroy – not attack, not damage, not surround – I want you to *destroy* the Republican Guard, og s 65: "... and to destroy the invading forces so Saddam could never use them again".

6.3 Mission creep

Det fenomenet JFC synes å være utsatt for fra den amerikanske politiske ledelsen er et fenomen som har blitt gitt et navn i NATO-doktrinen "Allied Joint Doctrine" - AJP-01(C) 2nd Study Draft (2006):

"Mission creep. There are two broad sources of mission creep. The first is a change in situation that invalidates some of the original basis for the operation; this may be due to inaccurate assumptions or information underpinning the original decision process. Second is the adoption of additional tasks to a mission that may not conform to the original purpose. In both situations there is a danger of a disconnect between strategic objectives and the realities in the JOA resulting in poorly defined or impossible missions (NATO 2006: 4-17).

Den politiske enighet om militær aksjon knyttet til oppgaven å bringe den irakiske okkupasjonen av Kuwait var tilstede og internasjonalt akseptert, men det synes som JFC ikke var uvillig til å fortsette utover det en snever tolkning av det sikkerhetsrådets mandat tilsa. At det egentlig ikke ble etablert en entydig felles hensikt med operasjonen, medførte at det oppstod en situasjon hvor enkelte andre oppgaver fremsto som mulige relevante oppgaver, slik den andre kilden til "mission creep" antyder.

Samtidig viser det at mission creep er et fenomen som kan forekomme fra politisk side i samarbeid med de militære, i dette tilfellet relatert til å fortsette med ny målsetning, nemlig å kaste regimet i Bagdad ved bruk av militær makt. Det andre forholdet er at JFC som militær sjef synes å være opptatt av å oppnå større "effekt" enn det som var nødvendig for å frigjøre Kuwait ved å angripe styrker som tilsynelatende trakk seg ut. Om alle delmål var relevante for militærmakt å løse alene er et forhold som bør adresseres.

6.3.1 Rolleforståelse

Det amerikanske JWC (2006) hevder at en av implikasjonene av EBAO er følgende:

"First and foremost an effects-based approach is about fundamentally changing the way the joint community and interagency think. Changing the way JFCs and joint staffs think about themselves, the adversary and OE³⁴ and who they include and what they emphasize during planning execution and assessment..... Too often within the fog and friction of operations commanders do the wrong thing extraordinarily well..... targets are destroyed that only serve to strengthen, not weaken enemy will or have a negative

³⁴ OE: Operational Environment

impact on the execution of subsequent phases of an operation or campaign“ (JWC 2006: Supplement 6).

Dette sitatet kan synes å være en kritikk av rolleforståelsen til JFC under ODS, at han kanskje ikke helt fokuserte på det som var det minst nødvendige. Hva militære maktmidler kan løse i forhold til nasjonale sikkerhetsmålsetninger er et tema som ikke er nytt, og hva det må gjøre for å sikre nasjonale målsetninger er også relativt stabilt. Sir Basil Henry Liddel Hart (1991) skrev dette om sammenhengen mellom nasjonale målsetninger og militære mål i sin bok “Strategy”: ”For more than a century the prime canon of military doctrine has been that ”the destruction of the enemy’s main forces on the battlefield constituted the only true aim in war” (Liddel Hart 1991: 339). På mange måter synes det som hensikten med den militære operasjonen under ODS var fokusert mot denne tilnærmingen Sir Liddel Hart beskriver.

Når det er sagt, så synes det ikke som den amerikanske politiske ledelse ikke klarte å etablere rammer for hvor langt den etablerte politiske enighet gikk, og akseptere en begrenset målsetning med operasjonen. Dette er kanskje et kulturelt problem, hvor det å oppnå størst mulig militær suksess med en tilnærming fører til større målsetninger som ikke nødvendigvis er realiserbare.

6.4 Kategori C2-system

6.4.1 JFC rolle og funksjon

Det er ikke lett å si hvilke type C2-system som var på plass for JFC under ODS i forhold til de kategoriene Albert & Hayes viser til. C2-systemet var tydelig sjefssentrert, og han beskriver selv at det var vanskelig for ham selv å holde oversikt over landoffensiven, det ville tatt en dags arbeid å putte delene sammen.³⁵ Samtidig forsøkte han en inngripen, intervensjon, for å utnytte en mulighet til å fremskaffe en størst mulig militær seier. Denne inngripen ble bare delvis effektivert. JFC selv tok beslutningen om å starte bakkeoffensiven uten at denne beslutningen synes basert på at det var inntruffet noe spesielt, ” a window of opportunity” som gjorde at det var intuitivt forståelig at det hadde oppstått en mulighet. Rollen som den amerikanske doktrinen FM 100-5³⁶ fra 1986 pålegger JFC er;

“The principal task of theatre commanders and their subordinate commanders is to concentrate superior strength against enemy vulnerabilities at the decisive time and place to achieve strategic and policy aims” (sekref Naveh 1997: 306).

³⁵ Builder & al s 65: ” ...we were so removed from the action that all we knew was that our forces were finally on their way across the border. It might take an entire day to piece together an accurate picture of how the attack was progressing”.

³⁶ FM 100-5 (Operations) Washington, DC, mai 1986. Dette er tredje versjon av en operasjonsdoktrine fra Training and Doctrine Command (TRADOC). Den første doktrinen fra denne enheten kom i 1976. (sekref Naveh)

Støtten fra OIT gav ingen slike entydige endringer som medførte at overgangen til den offensive landoperasjonen "falt naturlig". Det er kanskje litt av problemet for en JFC som skal holde et overblikk over hele operasjonsteateret, å finne muligheter i et tilsynelatende statisk scenario. Når det statiske scenariet begynner å "røre" på seg kan en innblanding føre til mer forvirring enn klarhet. Faren for å bli misforstått synes spesielt stor når det som skjer er at man faktisk er i ferd med å oppnå at den felles minste målsetningen, frigjøre Kuwait, syntes innen rekkevidde. Konklusjonen er vel at JFC sin rolle og funksjon i denne operasjonen synes sentrert rundt det å se på militærmakt som et "problemløsende verktøy" hvor det å vinne en overlegen seier var det sentrale. Gjennom denne seieren skulle det så dannes et grunnlag for at strategiske målsetninger kunne nås. På mange måter er denne tilnærmingen lik den Milan Vega forfekter, først nå de militære delmål, helst så overveldende som mulig, slik at andre "effekter" kan nås. Tilnærmingen til det å lede synes opphengt i at det er behov for sentrale beslutninger, og en ide om å utnytte alle styrkene i et avgjørende slag, uten helt å vite om en situasjon vil oppstå som tilsier at det har oppstått en mulighet. Det er denne planleggingen, og det å følge planen, eventuelt modifisere den, som synes vanskelig. Spesielt når det ikke er tydelig etablert i planene hvilke kriterier som tilsier at det kreves en endring av planene og ikke minst hva som tilsier at det er opprettet tilstrekkelig grunnlag for å fortsette til neste fase.

6.5 EBAO-konseptet – refleksjon over politiske rammer

Den relative suksessen til gjennomføringen av ODS synes å være at man til en viss grad styrte den militære innsatsen innenfor det som var erkjente politiske rammer. Samtidig syntes det å være noe støy på politisk nivå på amerikansk side om hvor langt en kunne strekke det politiske fundamentet. JFC på sin side var beredt til å fortsette nedkjempelsen av de irakiske styrkene også etter at de hadde gitt opp og var i ferd med å trekke seg ut. Det kan sees som om den manglende entydigheten om hva som er nok direkte påvirket den militære operasjonsplanen som gikk lenger enn å få irakerne til å oppgi Kuwait.

NATOs diskusjonsgrunnlag (2006) beskriver planlegging i EBAO følgende om strategiske (politiske) føringer i forhold til hva det militære bidraget skal planlegges og utformes etter:

" To conduct planning the military commander should receive strategic guidance, containing:

- The NATO desired end-state and strategic objectives contributing to the achievement of that end-state;
- An allocation of responsibilities for the integration of different instruments and the achievement of strategic conditions;

- A range of strategic actions under consideration; and
- A broad indication of the resources available “(NATO 2006: 9ff)

Gjennom det første kravet til den strategiske føringen kan en kanskje unngå å havne i det samme problemet som syntes å påvirke planleggingen til JFC under ODS, nemlig at end-state ikke var endelig avklart, men syntes å fluktuere. Samtidig synes foranledningen til selve ODS å indikere at de strategiske mulighetene i seg selv må etableres og vil danne rammer for ulike offensive operasjoner. Selv om sikkerhetsrådets resolusjon 678 var mandatet til ODS, inneholdt den ingen eksplisitt end-state, men et krav formet til en mulig motstander, formet som et ultimatum.

NATO-dokumentet *Strategic Vision: The Military Challenge* (2004) tilkjenner at den politiske dimensjonen er avhengig av samfunnets støtte noe som gir seg utslag i behovet for raske suksesser. Samtidig gir det seg utslag i at politiske myndigheter søker å legge begrensninger på anvendelse av militærmakt, spesielt i forhold til skade på ikke-stridende og miljøet.³⁷

Problemet dette dokumentet tar opp er neppe nytt, men det virker som det er varierende tillit og tiltro til at militærmaktens evne til å løse problemer raskt i alliansen. Spørsmålet som reiser seg er hva er problemet, og når er ”problemet løst”. Problemet synes å være at det strategiske nivå ikke klarer å samle seg om realistiske strategiske målsetninger, men er avhengig av kortsiktige suksesser, eller at den strategiske tilnærmingen de velger fremstår som suksess.

Samtidig må ikke det å anvende militærmakt nødvendigvis teste de øvre begrensningene for hva som er politisk mulig, slik som det delvis virket under ODS.

6.6 Delkonklusjon

OIT slik den ble gjennomført fra luftplanleggerne ble i ettertid opphavet til EBO-konseptet.

Virkningen av ideene fra Warden på JFC sine planer synes fremtredende, ved at man iverksatte en rekke bombing av strategiske mål knyttet til lederskapet. Resultatene av denne luftkampanjen synes bare i liten grad å gi JFC et beslutningsgrunnlag for å iverksette de neste fasene. Mye av årsaken til dette synes å ligge i en manglende intensjon og målsetning i planene om hva de ulike bombeangrepene mot de strategiske målene skulle oppnå. Behovet for å endre mellom ulike faser kan enten være basert på planlegging hvor det legges vekt på tidsaspekt, tilstandsendringer som følge egne og motstandrens handlinger eller antall suksessfulle handlinger. EBO fokuserer på den tilstanden en oppnår på ulike system hos motstanderen med sine handlinger, basert på en forståelse av motstanderen som et system. Den metoden ble ikke benyttet av JFC. Derimot kan en si at han så på motstanderen som et problem, og antall

³⁷ NATO: *Strategic Vision: The Military Challenge* (2004) s 11: “A growing public awareness and impatience brought about by the greater accessibility of information coupled with the political necessity of maintaining public

suksessfulle handlinger mot problemet ville medføre at en nådde de delmålene han hadde satt opp. De delmålene kunne likevel ikke oppnås uten et avgjørende slag mot motstanderens militære landstyrker, noe som ble forsøkt gjennomført. Det kan stilles spørsmål ved om selve utførelsen av dette slaget ble helt vellykket.

Forholdet til hva som skal oppnås, og etablere en entydig forståelse av de politiske målsetninger synes derimot å være helt klart JFC sitt ansvar og rolle. Det å omsette disse, vite hvilke rammer og begrensninger som gjelder, og at disse er dynamiske og påvirkes av mange ulike forhold. Det å forstå hva disse rammene muliggjør slik at det kan oppnås en helhetlig forståelse av hva de militære målsetningene innebærer synes å være svært essensielt. Dette synes å være en funksjon JFC og staben er sentral i.

Det Deptula egentlig kritiserer er innspillet som indikerte at den sentrale evalueringen av bombekampanjen ikke hadde kontakt med virkningene. Jeg vil gi ham delvis rett i det, det virket ikke som JFC og staben hans hadde noen klar formening om hva det skulle tjene til.

Ideen om å "decapacitate the leadership" ble introdusert av Warden. JFC tok opp denne ideen og brukte ressurser mot regimets kommando- og kontroll infrastruktur. På veien til operasjonsplan ble imidlertid denne målsetningen for aktivitet omgjort til aktivitet i seg selv gjennom JFC, som i følge Builder & al (1999) uttrykte følgende den 14. november 1990 i et møte med sine nyankomne styrkesjefer uttalte følgende intensjon:

"The first thing we're going to have to do is, I don't like to use the word "decapacitate", so I think I'll use the word "attack" leadership "(1999: 60).

Hensikten, og nødvendigheten for å nå den entydige målsetningen syntes det ikke å bli stilt spørsmål ved. EBO-konseptet krever at man stiller spørsmål ved det, hvilket formål skal det tjene, og hvem er den begunstigede. Dermed krever det at en ser seg selv i et større perspektiv og konsentrerer seg om den minste felles oppgave, ikke prøver å løse alle problemer innenfor militærmakt.

Den felles forutsetningen Deptula og Schwarzkopf synes å ta for gitt, er at etter krigen vil det være en felles internasjonal innsats for å drive gjenoppbygging. Denne forutsetningen ble ikke imøtekommet i vesentlig grad overfor Irak etter Gulf-krigen. Den reiser også spørsmålet om den tillatelsen de ga seg selv til å angripe sivil infrastruktur som også blir benyttet militært er basert på en antagelse om at neste fase blir implementert.

support have lead to mounting political constraints on military operations, while at the same time, increasing the need to achieve rapid success".

7 Teori relatert til EBAO

I denne delen av oppgaven vil jeg redegjøre for to delvis ulike tilnærminger til systemtenkning for mulig anvendelse som støtteverktøy i EBO og EBAO. Om dette kommer i tillegg til eller i stedet for "System of System analysis - Sosa - som redegjort for i tilknytning til EBO er usikkert. Hensikten er å se hva de ulike verktøyene vektlegger og forutsetter, og om valg av måte å tenke systemer på, vil gi muligheter eller begrensninger i situasjonsforståelse og derigjennom kunne detektere forhold som fremstår som viktig å kunne gjøre noe med.

7.1 Systemteoretisk perspektiv

Det er i hovedsak to hovedretninger av systemtenkning som dominerer i litteratur omkring EBAO. Den ene retningen er teorien om komplekse adaptive systemer som for eksempel Edward A Smith (2006) ved det amerikanske forskningsinstituttet Command and Control Research Programme støtter seg til, og teorien om åpne systemer som blant annet det amerikanske Joint Warfigthing Center (2006) – JWC – støtter seg til. Begge aktørene bruker systemtenkningen på samfunn..

7.1.1 Teorien om komplekse adaptive systemer

Komplekse adaptive systemer kjennetegnes av tre forhold, hevder E. A. Smith (2006). Slike systemer kjennetegnes ved at; helheten ikke er lik summen av delene, avgitt effekt er ikke nødvendigvis proporsjonalt med innsatsfaktor, og at kjeder av årsaker og effekter ikke er forutsigbare (E. A. Smith 2006: 40). Disse tre forholdene har flere implikasjoner. Det første er at det ikke kan oppnås perfekt forståelse av situasjonen uten at man er i stand til å registrere alt og kontinuerlig vurdere hva det betyr. For det andre settes det spørsmål ved om det er mulig å påvirke presist, og for det tredje at utviklingen av systemet, hvordan det har endret seg ikke kan forstås i form av enkle årsaks- og virkningsforhold. Forslaget til Smith (2006) er derfor:

"The adaptive nature of the opponents likewise suggests that, in any sustained competition or conflict, it will be the diversity of options or moves that one on the other side can generate and the agility that each can manage in moving from one potential option to the next that will be key to victory. It also underlines the value of putting an opponent on the defensive so as to tax his ability to respond and the value of maintaining a pace of operations that prevents the opponent from generating new options (Smith 2006: 63).

Dette sitatet innebærer at en offensiv opptreden mot en motstander er foretrukket for å endre motstanderen. Det å isolere seg fra opponenten, slik det kan hevdes ble gjort under den kalde krigen vurderes derfor ikke. Offensiven mot motstanderen i form av handlinger bør nødvendigvis ikke være bredt anlagt, men må være bredere enn motstanderens mulige handlingsrom for å kunne generere flere muligheter raskere enn motstanderen. Innsetting av egne virkemidler blir å ta fra en motstander det handlingsrom vedkommende antas å ha. Siden det er umulig å ha en perfekt forståelse av situasjonen, blir det derfor et spørsmål om det er den sentrale ledelsen som skal vurdere hvilke type egne virkemidler som skal settes inn.

Fokuset for en selv er da på egne virkemidlers evne til tilpasning, og det å bevege seg fra en mulig strategi til en annen raskere enn motstanderen for å ta fra vedkommende handlingsrom.

Hvorvidt, som Deptula hevder, det er nødvendig å ta kontroll over motstanderen sine støttesystemer, og holde de under vedvarende kontroll er Smith egentlig ikke klar på.

Dynamikken slik Smith beskriver den over, indikerer at noen støttesystemer ikke nødvendigvis forblir relevante for konflikten slik Deptula synes å indikere.

Joshua Ho, som referert tidligere, mener denne teoretiske tilnærmingen komplekse adaptive systemer representerer, kan gjøre det mulig å modellere ens ulike påvirkninger på motstanderen og prediktere mulige oppførselsendringer i systemet. Hvorvidt han da mener det kan gi bedre beslutninger overfor et bredt spektrum, eller et smalt spektrum er litt uklart. Om man da som i OIT ikke trenger å være i stand til å observere en motstanders tilpasninger på utsiden av det man på forhånd har definert som relevant er usikkert. Problemet, med et slikt beslutningsstøttesystem som med andre støttesystemer er verifikasjonsfasen, hvor man må sammenligne med virkeligheten for å finne ut om støttesystemet man har bygd ”virker”. Når det er gjort og det stemte, har man en ny situasjon som medfører behov for nye inngangsparametere osv. Poenget mitt er at innsamlingen av data vil alltid være på etterskudd i forhold til modelleringen, spesielt i dynamiske miljø.

7.1.2 Teorien om åpne systemer

JWC (2006) hevder på sin side at bruken av teorien om komplekse adaptive systemer i EBAO kanskje er et feilspor i retningen av å utnytte matematiske analysemuligheter. De mener man må benytte generell system teori, og skiller mellom åpne og lukkede systemer. Lukkede systemer er bestående av ikke organiske element (slik som et fly, jernbanesystemer osv, altså en etablert infrastruktur). Åpne systemer består av levende organismer og er mer komplekse siden de inneholder menneskelige, sosiale og metafysiske forhold som omslutter den ”virkelige verden” en militær styrkesjef befinner seg i, og må forholde seg til (JWC 2006: Supplement-2ff).

Forskjellen fra teorien om komplekse adaptive systemer er vesentlig på to forhold. Det ene er setting av grenser, hvor teorien om komplekse adaptive systemer ikke diskuterer grensene for "systemet" en motstander består av, og innvirkninger på utsiden av det komplekse adaptive systemet. Fokuset i bruken av komplekse adaptive system er hvordan en selv, som aktør utenfor systemet en betrakter, kan påvirke det komplekse adaptive systemet. Den åpne systemteori krever at man betrakter seg selv som aktør i et åpent system. Dersom den militære styrkesjefen er involvert i kamp mot en annen militær organisasjon, så er man selv en del av et system som vil medføre endringer også på utsiden av selve kampen, eller som JWC(2006) påpeker: "... **the outcome of which is changes in the state of each organization, in the surrounding operational environment and in their mutual relationship**" (JWC 2006: Supplement-4) Resultatet vil altså virke på utsiden av dette systemet, og påvirke andre aktører som ikke deltar i selve kampen. Det å se på motstanderen i lys av teorien av komplekse adaptive systemer, innebærer på sin side at det kun er dette "motstandersystemet" som skal endres, mens omgivelsene, inkludert den som driver påvirkning, blir ignorert. Teorien om åpne systemer derimot sier at hele det operasjonelle miljøet vil bli endret som følge av ulike handlinger. Derfor, hevder JWC(2006), bør målsettingen være å:

"... fundamentally alter or influence the behaviour or capability of the target system, in ways intended to render it more amenable to strategic and operational objectives through the multiple, integrated and simultaneous actions directed at key system nodes and links" (JWC 2006: Supplement-4).

7.1.3 Forskjeller og likheter

Kjernepunktet er om man kan anvende militærmakt i en egen "sfære" ved å se på en motstander som et system man må bekjempe, eller om man egentlig må se på virkningen utenfor en definert militær sfære. Teorien om komplekse adaptive systemer kan benyttes isolert sett på den militære motstanderen, men behøver ikke å gjøre det, det kommer an på hvordan man setter grensene for "the target system", eller med andre ord: hva motstanderen består av. Den åpne system teorien, slik JWC fortolker og presenterer den, utelukker ikke at opponenten kan betraktes som et komplekst tilpasningsdyktig system. Den påpeker at resultatene av denne kampen vil ha ringvirkninger, både tilbake på en selv som militær aktør, men også utenfor det systemet som den militære tvekampen utgjør. Kampens fokus mener JWC, skal derfor ikke være som Smith hevder, å ta fra motstanderen alt handlingsrom, men å gi motstanderen det handlingsrommet som støtter egne strategiske og operasjonelle målsetninger. Det innebærer at det å vinne en militær tvekamp ikke nødvendigvis er en forutsetning for suksess, eller i seg selv er en suksess for å

gjøre "målsystemets omgivelser" mer tilbøyelige til å opptre i forhold til egne strategiske og operasjonelle målsettinger. I en slik forståelse, er ideen om en avgjørende militær seier meningsløs. Likevel hevder JWC at en skal endre dette systemet "fundamentalt", men problemet er vel å svare på spørsmålet: når er det endret "fundamentalt nok".

Disse to ulike teoretiske perspektivene er egentlig to til dels ulike tilnærminger til å beskrive menneskelige samfunn. Det ene tar utgangspunkt i at motstanderen kan sees som et lukket, men høyst dynamisk system, mens det andre beskriver egentlig at både motstanderen og en selv er del av et større system og dermed vil kampen påvirke omgivelsene, og også en selv. Det er denne uforutsigbarheten av hvilken påvirkning denne kampen vil ha på omgivelsene den åpne system teorien tar opp som problematisk, mens teorien om komplekse adaptive systemer i større grad fokuserer de interne forholdene i motstandersystemet, enn resultatet av "kampen mot motstandersystemet" i forhold til omgivelsene.

Det som teorien om åpne systemer synes å indikere, er at det finnes en "bumerangeffekt" som medfører at resultater slår tilbake på en selv, som ikke gjenspeiles i teorien om komplekse adaptive systemer. Derfor er det vel slik at man må tåle å se resultatet av sine egne suksesser, men ikke kan forvente at de er repeterbare.

I forhold til SoSa som analyseverktøy er disse retningene av systemtenkning slik at de innehar en tidsdimensjon, og ser på endringer over tid. Kritikken fra Vega går på at Sosa forsøker å gjøre den virkelige verdens ikke-lineære størrelser lineære, så synes både teorien om åpne systemer og komplekse adaptive systemer å fjerne seg fra dette forholdet, og påpeker at en hele tiden må søke å oppnå en fornyet situasjonsforståelse, fornyet kunnskap og fornye sine egne planer, og iverksette nye tilpassede handlinger. Ingen av disse retningene for systemtenkning forespeiler nødvendigvis at resultatet dermed kan tas for gitt. Enkelte, som J. Ho, synes å mene at det er mulig med prediksjon ved bruk av støttesystemer basert på teori om komplekse adaptive systemer.

Når JWC i denne teorien drar frem behovet for noder og linker bruker de litt av teknikken som Sosa benytter for å kartlegge systemer, mens i komplekse adaptive systemer så er nodene i seg selv uinteressante. Det er handlingsopsjonene av systemet som helhet som er fokuset for oppmerksomheten. Spørsmålet er om SoSa er anvendelig i alle typer konflikter, og på alle nivå og for alle aktører og roller. I forkant av OIT kartla de amerikanske luftplanleggerne alle elementene av det strategiske irakiske luftforsvaret, og analyserte dem for å finne ut hvilken rolle de hadde, dvs signifikansen av de enkelte installasjonene. Det er kurant når det gjelder observerbare størrelser og dedikert infrastruktur, men har slik kartlegging verdi med hensyn til

samfunn og strukturer av mennesker. Hvilke formål har disse strukturene, og de enkelte nodene dvs menneskene. Under OIT var det lett for ekspertene fra det amerikanske luftforsvaret å vurdere flyplasser, luftvernmissiler, kommandoplasser, radarstasjoner osv, fordi dette kun har et formål, nemlig å gi Irak et forsvar mot flyangrep,³⁸ og nodenes avhengighet av hverandre kunne vurderes. Sosiale strukturer er ikke så lett å fastsette. Det er her kritikken til Gleeson & al om ”mirroring” er viktig, vi må ikke anta at vi helt ut forstår hvilke formål en motstander har og hva vedkommende finner viktig.

7.1.4 Delkonklusjon

Systemtenkning er et hjelpemiddel. Den teorien som kanskje best beskriver konsekvensene av det å anvende militærmakt er teorien om åpne systemer, fordi konsekvenser av handlinger ikke så lett lar seg prediktere. Forslagene til Smith og JWC og samspillet mellom dem innebærer tre forhold. Det første er at det må erkjennes at det er behov for en vedvarende tilpasning, og egen bredde i mulighetene for tilpasning er en verdi i seg selv. Det andre er at det å oppnå tilstrekkelige betingelser for at andre aktører kan virke er en vanskelig vurdering. Hvilke konsekvenser en gjennom opprettelsen av disse betingelsene har påført omgivelsene er uforutsigbart og vanskelig å etablere oversikt over. Det tredje forholdet er relatert til usikkerhet og hvilken grad av tilpasningsevne motstanderen har. Dersom motstanderen sine handlinger ikke er forståelige, må vi anta at vi mangler forståelse for ham og hans målsetninger.

Hvorvidt JFC og staben hans bør benytte seg av det ene eller andre systemtilnærmingen i sin planlegging og støtte for gjennomføring av operasjoner synes omstridt. Ideen om at det er mulig med et avgjørende slag synes imidlertid uproduktivt i teorien om åpne systemer. Ideen om at JFC skal styre alle ressursene vedkommende rår over mot et avgjørende slag, for å oppnå ”avgjørelse” synes forlatt.

8 EBO og EBAO og operasjonskunst

Operational Art (operasjonskunsten), blir gjerne sett på som den metodiske tilnærmingen for å planlegge og styre militær innsats. Verktøyene som benyttes i operasjonskunsten er ikke adressert i NATOs EBAO-tilnærming utover det å fjerne den militære ”end-state” som så langt har vært vanlig å utlede i militære kampanjer og operasjoner. Nå snakker man om en felles end-state. USAs EBAO Handbook og den britiske tilnærmingen til EBAO omhandler flere av verktøyene i operasjonskunsten, blant annet har britene og amerikanerne ulike forståelse av CoG, samt at det

³⁸ Selvsagt har mange av disse elementene også offensive funksjoner, eller bidrar til den muligheten, for eksempel ledelsesapparat, flyplasser og fly. Men gjennom å ta fra de den defensive evnen tok man også bort muligheten for en offensiv anvendelse.

også finnes andre forskjeller. I dette kapitlet vil jeg vurdere hva disse endringene vil medføre for ledelse av operasjoner.

8.1 Kampanjens fulcrum – decisive act

Britene mener disse to hjelpemidlene til å styre en kampanje ikke er formålstjenlige i en EBAO.

Ideen omkring - kampanjens vendepunkt (Campaign fulcrum) er spesielt interessant i så måte.

NATOs utkast til ny doktrine for allierte fellesoperasjoner (Allied Joint Operations - AJP -01(C)

2nd Study draft) som ble utgitt i 2006 bibeholder disse konseptene, og beskriver

operasjonverktøyet "campaign fulcrum" slik:

"There is a stage in every contested campaign where one side starts losing and the other starts winning, where the tide turns and the initiative switches irreversibly. This will be caused by a number of issues acting in combination and, although difficult to predict in advance with any certainty, there is a value in attempting to identify it to permit exploiting its potential. In a negative sense, it might be the result of, for example: a higher than planned consumption of critical and irreplaceable resources, a series of tactical reserves, and a change in political context. Successful commanders achieve the end state before there is a risk of reaching this state, or plan in order to avoid it. Intelligence, operations and logistic staffs need to liaise closely to identify, then plan to exploit, delay the onset, or minimise the effects of campaign fulcrum" (NATO 2006: 4-18).

Den konkrete forklaringen britene gir på hvorfor de velger å ta ut disse planleggingsverktøyene, er at de oppfatter verktøyene kampanjens vendepunkt og avgjørende handling å være aktivitetsbeskrivelser og ikke effektbeskrivelser.

NATO beskrivelsen over fremholder også hva som betraktes som suksess, i den militære aktiviteten, uten å relatere det til omgivelsene. For å oppnå suksess på innsiden av en militær sfære, må en altså nå målene før en når kampanjens vendepunkt, som eksempelvis oppstår når en har brukt sine kritiske styrker eller før endringer i den politiske konteksten gjør krigføringen umulig. Forbruk av kritiske ressurser, som er det ene kriteriet, påpeker derfor at man vet hva man er avhengig av for å oppnå suksess, fremfor å tilpasse målsetningen til de eksisterende ressursene eller å søke å oppnå det samme med andre virkemidler. Det å identifisere på forhånd eller for fremtiden hva man er avhengig av og vokte ressursenes forbruk synes å indikere to ting. Det første er en deterministisk tilnærming fordi resultatet en skal oppnå synes å avhenge av definerte ressurser. Dessuten innebærer dette en forståelse for fienden som et "system", hvor hans muligheter til å generere endringer og hans forhold til omgivelsene er avdekket og kan betraktes

som en konstant. På samme måte kan den samme betraktningen sies å gjelde oppfatningen om sin egen situasjon, at det er begrensninger i de egne midlenes fleksibilitet og tilpasning og at styrkegenereringsprosessen er konstant.

I de moderne konfliktene hvor det ikke er militært organiserte og utrustede styrker en står overfor er det nettopp noe av det som er kjennetegnet, nemlig at kreativiteten skjer hos de utøvende styrkene. De bruker de midlene og kompetansen de har til rådighet til å påføre det de oppfatter å være motstanderen et "nederlag". Hvorvidt en selv skal ha en oppfatning av at en er avhengig av spesielle typer ressurser for å nå sine mål synes derfor å være vanskelig å ha noen bastant oppfatning om.

Strategic vision (2004) er i sin diskusjon av "capabilities" er på mange måter multidimensjonal i sin tilnærming til dette spørsmålet (Strategic Vision 2004: 17ff). På den ene siden skal alliansens militære styrker kunne håndtere spennet mellom høyintensitets-krigføring og fredsbevarende operasjoner, de skal være i stand til å deployere utenfor deres egen region, og den skal være interoperabel med de fleste allierte, samt være fleksibel og modulær. Dermed påpeker dette dokumentet at teknologi er en asymmetrisk egenskap man vil beholde og utnytte og finner relevant også i situasjoner hvor motstanderen finner kreative løsninger der hvor det måtte åpne seg en mulighet. Spørsmålet blir da også hvorvidt man lar seg begrense av de teknologiske mulighetene ved at man ikke ser verdien av menneskelig kreativitet også i det utførende ledd. Dermed kan det virke som at tiltroen til at man i den sentrale ledelsen kan bedømme hva som kan gjøres, fremfor å ta høyde for at det er det utførende ledd som kommer opp i situasjoner hvor det kreves tilpasning til omgivelsene.

Først og fremst virker det som om sammenhengen mellom dette verktøyet og ideen om avgjørende handlinger ikke er oppgitt i NATO. Strategic Vision (2004) fremhever i sin beskrivelse av "concepts" at: "Thus the adversary is viewed from a holistic perspective where key vulnerabilities are identified in order to be engaged by the most appropriate means" (Strategic Vision 2004: 15ff). Sitatet synes å innebære at det fortsatt er en sentral ledelse som skal vurdere egne styrkers innsetning og muligheter mot en motstander. Men samtidig innebærer det også en erkjennelse av at man må "påvirke" mot de mulighetene motstanderen gir en, og at det neppe i seg selv er "avgjørende", så ideen om kraftsamling i avgjørende slag synes faktisk tonet ned.

Eksemplet fra ODS, hvor JFC iverksatte en opptrapping av bekjempelsen av de irakiske styrkene i Kuwait i det han innså at de ville trekke seg ut, kan være et eksempel på det få påvirket motstanderen mest mulig før "campaign fulcrum", det vil si før en "nådde taket" for hva som var mulig innenfor den politiske konteksten.

Powell-doktrinen, skriver major E. Bekkestad (2005), besto i en langvarig og stor styrkeoppbygging. Rumsfeld-doktrinen var, slik han beskrev den selv i en senatshøring 9. juli 2003 om krigen i Irak: "...utviklet med ord som innovativ og transformerende, utført med en kombinasjon av hurtighet, presisjon, overraskelse og fleksibilitet" (Bekkestad 2005: 19). Årsaken beskriver Bekkestad videre var at Powell-doktrinen "... kunne også føre til at Saddam Hussein fikk tid nok til å samle ytterligere støtte fra det internasjonale samfunnet til å ende konflikten" (Bekkestad 2005: 19). Det kan derfor synes som at Rumsfeld-doktrinen fokuserer på at det er nødvendig å iverksette militær innsats før det blir umulig, og dermed definerer denne doktrinen suksess som militær seier, fremfor egentlig at konflikten finner en løsning uten bruk av militære virkemidler.

8.1.1 Implikasjoner for JFC

Funksjonen med å bestemme den kreative anvendelse av styrkene og å nå målsetninger er fortsatt en oppgave for JFC, selv om det kan synes som selve ideen om det avgjørende slag, tempo og en sentral beslutningstagning er tonet ned. Selv om NATO i Strategic Vision (2004) vektlegger teknologi som en forutsetning for i fremtiden å kunne skape interoperabilitet, synes det som om hensikten er tosidig. Bedre ledelse gjennom bedre beslutninger er det ene, bedre sentral oversikt er det andre. Spørsmålet blir da mer hvorvidt man klarer å fokusere på å understøtte de utøvende styrkene gjennom å skape betingelser for at de kan oppnå de effekter JFC er avhengig av for å nå ønskede resultater.

8.1.2 Delkonklusjon

Ved at britene ved å ta vekk verktøyene "campaign fulcrum" og "deceisive act" tar et de et oppgjør med en tilnærming som baserer seg på at det å løse utfordringer med militærmakt avhenger av den størst mulige militære seieren. Samtidig synes NATO fortsatt å samle seg rundt en ide om evne til kraftsamling, uten å spesifisere hvorvidt det er fordi man ser for seg en avgjørelse, eller en størst mulig militær seier. Spørsmålet som det er verdt å stille seg med hensyn til "campaign fulcrum" og situasjonen i Irak er hvorvidt man ikke nådde det i forbindelse med overgangen til stabiliseringsfasen. Temporære sjokk er som regel kortvarige av verdi.

8.2 Center of Gravity

Dette verktøyet har siden Clausewitz introduserte det, vært omstridt og benyttet i ulike betydninger og sammenhenger. A. Echevarria (2006) fremholdt i sitt foredrag på FSTS at i dag tilhører CoG mer den sosiale eller økonomiske sfære enn den militære sfære. Britene i sin

EBAO-tilnærming³⁹ mener at CoG er nødvendig for skape fokus for kampanjen. De opprinnelige tankene til Warden med CoG i alle dimensjoner er ikke helt forkastet. Men britene påpeker at å finne en felles CoG for alle ulike grupperingene i Irak påpeker britene ikke er enkelt. Dermed etablerer de et ”overordnet CoG” for kampanjen som helhet og følgelig at ”the commander, supported by the staff, [must select] the CoG that dominates the situation”.⁴⁰

Amerikanske JWC mener fortsatt at CoG eksisterer i ulike sfærer, og mener ”a systems approach will support identification of traditional military-related COGs, but will also help reveal potential COGs in other systems.... **Both the number and strengths to a node or set of nodes can be indicators of a potensial COG**” (JWC 2006: 11-8ff).⁴¹

Echevarrias overordnede CoG kan forstås som ”hva er det man egentlig kjemper om”.

Echevarrias tilnærming til CoG kan synes å gå i en retning som inkluderer både en selv og motstanderen, mens det britiske overordnede CoG heller mer i retning av en tese om hva som er ”på vektskålen” for de ulike parter i en konflikt. De underordnede CoG beholder mer en betydning relatert til evnen de ulike elementer en motstander består av, har til å kjempe.

Den amerikanske tilnærmingen til CoG synes mer i tråd med Wardens opprinnelige ideer om CoG i flere systemer. Dermed gjenspeiler det også en ide om at det kan være flere ”systemer” en motstander kan være avhengig av, og muligens også en ide om at alle systemer skal påvirkes i parallell. Dermed er de også nær de britiske underordnede CoG, med den lille forskjellen at den amerikanske tilnærmingen ser ut til å føre mot en stab med spesialister innenfor en rekke nye funksjoner som skal være i stand til å vurdere en hel rekke andre forhold en de rent militære. Det behovet for nye spesialister er ikke den britiske løsningen opptatt av, det blir mer på ad hoc basis.⁴²

Det er to implikasjoner av dette. Det ene er interoperabilitet, det er ikke enkelt å forholde seg til flere ulike betydninger av samme begrep – CoG. Det andre er formålet med konseptet CoG.

Echevarrias CoG synes å stimulere til å se på verdenssituasjonen og hvordan ressurser er fordelt og ulike sosiale utslag gjør seg gjeldende på grunn av fattigdom, den vestlige økonomiske dominans og lignende forhold. Dette innebærer et mer et strategisk fokus, og muligens et etisk dilemma.

³⁹ Joint Defence Note 7/06 Incorporating and extending the UK Military Effects-Based Approach: s 2-5: “... practitioners increasingly see the CoG more as a single issue that encapsulates the situation, and that must be addressed if the operational End-State is to be realised”.

⁴⁰ Ibid: s-2-10.

⁴¹ Utheving i original

⁴² Ibid s 1-9: “Analysis must be continuous and ideally should be scrutinised for false assumptions through vigorous “Red Teaming”, supported by culturally attuned Subject Matter Experts (SMEs)”. Dette indikerer at det vil være situasjoner hvor det ikke sees behov for ekstern ekspertise.

Britenes tilnærming går mer i retning av hva som synes å være den situasjon som gjør at noen vil ta til våpen, og hva er det er man egentlig kjemper for. Både tilnærmingen til Echevarria og britene synes å være knyttet til å legge til grunn en forståelse til hva er det som gjør at mennesker kjemper, det vil si en slags formålsforklaring. Den amerikanske tilnærmingen er mer nedenfra og opp. På mange måter er CoG knyttet opp i fase to av det jeg oppfatter Deptulas tilnærming til planleggingen og kunnskapsetableringen i forkant av OIT å være, nemlig å bestemme rollen til de ulike nodene i det irakiske luftforsvaret.

8.2.1 Delkonklusjon

Hvordan CoG til slutt skal forstås og praktiseres, og om de ulike tilnærmingene kan kombineres uten å skape misforståelser kan jeg ikke gi et entydig svar på. Valgene og kombinasjonene synes å være mange. Hvorvidt det er JFCs rolle å bestemme CoG eller få forslag fra sine underordnede eksperter er et aspekt, men det som synes å være felles er at det ikke bare er den militære situasjonen og de strategiske målsetningene som vil påvirke JFC. Siden britene mener CoG skal skape fokus, innebærer det også at man må være interessert i utsiden av den militære sfære og responsiv ikke bare til militære forband, men også omgivelsene som en helhet. Kanskje disse aspektene er vel så viktige å ta innover seg.

9 Konklusjon

Denne oppgaven har belyst hvordan konseptet EBO har utviklet seg til EBAO og hvilke implikasjoner det synes å ha i forhold til den sentrale ledelsen ved gjennomføringen av militære operasjoner. I korthet dreier det seg om hva det er JFC må forholde seg til, både av rammer, muligheter og begrensninger. Det operasjonelle nivå fremsto, som Naveh (1997) påpeker, som et bindeledd mellom den strategiske kontroll og det utførende nivå hvor offiserer konkurrerte om å finne kreative løsninger på operasjonelle problemer .

Dermed kan en også anta at dette nivået ikke utferdiget strategiske målsetninger, men var kjent med de strategiske målsetningene, enten disse målsetningene var eksplisitt eller implisitt uttrykt. Overfor styrkene, i den andre enden, synes det som om den konkurransen Naveh (1997) beskriver fokuserte på å samle erfaringer, både positive og negative, slik at man kunne utvikle en bedre tilnærming til hvordan selve krigføringen ble gjennomført.

Innledningsvis siterte jeg en diskusjon mellom president G. W. Bush og viseutenriksminister J. Armitage. Sistnevnte etterlyste en som hadde ansvaret for gjennomføringen av operasjonene i Afghanistan mot de som ble holdt ansvarlig for angrepene 11. september 2001. Antydningen kan

tolkes dit hen at han ønsket noen ble utpekt til JFC. JFC skal i henhold til gjeldende doktrine sørge for å fasilitere balanse mellom ways, means and ends, slik at strategiske målsetninger nås.

Spørsmålet går derfor mer på om det var mulig for en JFC å forholde seg til en strategisk målsetting, om denne målsettingen var klart uttrykt, eller om den var taus i den forstand at den ble tatt for opplagt. NATO(2006) fremhever i diskusjonsforlaget følgende om "ends": "The NATO end-state is a single, agreed unambiguous concluding situation attained by the achievement of one or more strategic objectives determined by the NAC" (2006: 7). Hvorvidt en slik utvetydig slutt-tilstand var etablert i det amerikanske nasjonale sikkerhetsrådet eller tatt for gitt i den amerikanske strategiske ledelse er det umulig å fastslå.

Det å se på seg selv som en del av et ledelsesapparat, som en fasilitator og som et instrumentelt redskap for gjennomføringen av militære operasjoner kan, som nevnt innledningsvis, forstås på to måter. Den ene er å benytte instrumentet, dvs. lede gjennomføringen av operasjoner på en troverdig, tillitsvekkende og målrettet måte. Den andre er å tenke instrumentelt om anvendelsen av militærmakt. Utfordringen blir å integrere de to og sørge for at erfaringene fra gjennomføringen blir løpende forstått og implementert.

EBO-konseptet oppstod som en refleksjon over hvordan OIT ble gjennomført i krigen for å frigjøre Kuwait fra irakisk okkupasjon i 1990–91. Kjernen i EBO-konseptet, slik jeg forstår det, ble unnfanget med det formål å ta fra motstanderen støtte fra de system han var avhengig av, slik at motstanderen kunne påvirkes ytterligere, med andre midler for å ta fra ham støtten fra andre systemer.

Ytre kjennetegn på denne formen for krigføring var parallelle angrep over "hele operasjonsområdet", med sjokk og paralyse av motstanderen ved bruk av høyteknologiske virkemidler og presisjonsvåpen. Bak alt dette lå det en hensikt om å skape betingelser for at virkemidlet konvensjonelle kampfly skulle kunne operere slik at motstanderen kunne påvirkes ytterligere. Derfor måtte lammelsen i det strategiske irakiske luftforsvaret som ble oppnådd initielt holdes ved like. Dermed hadde man ikke tiltro til at man hadde satt det strategiske irakiske luftforsvaret ut av spill for godt. Man måtte hele tiden vurdere tilstanden og iversette ytterligere tiltak for å holde det ineffektivt, spesielt der det var uakseptabelt for en selv at det virket. Dermed etablerte man et tillitsforhold mellom ledelsen av luftkampanjen og de som utførte selve angrepene om at deres betingelser ville bli ivaretatt.

Bruken av de konvensjonelle flyene til støtte for JFC under ODS, kan det imidlertid stilles mange spørsmål ved, hvorvidt de ble brukt i en fokusert innsats. Det kan synes som Wardens

opprinnelige ide om å ”decapitate the leadership” ble omgjort til ”attack the leadership” av JFC i ODS og da fikk egentlig hensikten med handlingen utløp i handlingen selv.

Overfor de underlagte styrkene medfører EBO- og EBAO-konseptene tre sentrale tema som en militær styrkesjef må ta inn over seg; tillit, en dreining fra ”unity of command” til ”unity of purpose” og tilpasning.

Det første er sentrert rundt det å opprette tillit hos de som skal gjennomføre operasjonene, at C2-apparatet, inkludert JFC, kontinuerlig vurderer hvorvidt de ulike elementene under hans/hennes kommando har tilstrekkelige betingelser for å kunne operere. Dette innebærer at de underlagte styrkene selv har kontroll over de ressursene de trenger for å gjennomføre de oppdragene de gis og at oppdragene er realistiske. Ikke nødvendigvis absolutt risikofritt, det oppnådde man ikke under OIT heller,⁴³ men at man har en ledelse som ikke anser det som sin rolle å bruke styrkene, men snarere sørge for at styrkene er i stand til kunne utføre det oppdraget de er gitt. Da må den sentrale ledelsen også kjenne begrensningene og mulighetene ved de ulike styrkeforbandene en rår over.

Det at man sentralt skal vurdere detaljspørsmål hos det utøvende nivå er ikke hensikten med C2-systemets sentrale ledelse. Tillit innebærer også at den sentrale ledelsen er litt ydmyk i forhold til om den oversikt den sentrale ledelsen besitter er god nok, og faktisk er i stand til å understøtte de som utfører operasjonene – styrkene. Det er essensielt å sikre at en har fleksibilitet og mulighet til å kunne prioritere raskt, i tilfelle den situasjonsforståelse man hadde skulle vise seg å ikke være riktig, ivareta på den måten kan behovet FO eventuell unnsetning og gjensidig trette best ivaretas.

Det andre forholdet – dreiningen mot unity of purpose – medfører at JFC må skape forståelse hos styrkene for hvorfor oppdragene de gis er nødvendige og viktige. Motivasjonen hos styrkene, hvor den enn kommer fra, må det ikke nødvendigvis stilles spørsmål ved, men det er nødvendigheten av oppgaven i seg selv som må være det sentrale, og hvordan den bidrar til en overordnet nødvendig målsetning.

Det tredje elementet er tilpasning. Det ene er å lære av suksesser, og det andre er å lære av feil eller mangel på suksess. Denne lærdommen skal ikke bare sitte sentralt, men formidles utover til styrkene slik at de kan være så godt forberedt som mulig i forhold til situasjoner som kan oppstå. Dette er et toegget sverd. Man ønsker å kopiere tilnærminger og handlemåter som er suksessrike, og å unngå å kopiere feil. Hvordan man vurderer handlingen og bruken av

virkemidlene isolert fra den aktuelle situasjonen og generalisere uten å ta høyde for at omstendighetene ikke nødvendigvis lar seg reproducere, indikerer at man ikke bør være for bastant. Men likevel bør det være en form for erfaringsutveksling og læring. Teorien om komplekse adaptive systemer er en teori som baserer seg på at det neppe er sannsynlig å kunne generalisere, og peker på at det trengs tilpasninger kontinuerlig. Når og hvor er imidlertid svært vanskelig å forutsi. Dette må kommuniseres.

Derfor synes rollen til JFC å utvikle seg mer i retning av å tilpasse og støtte de virkemidlene vedkommende faktisk rår over. Det innebærer faktisk en dreining mot instrumentell tenkning ”inne i operasjonen”, fremfor på siden. Dette innebærer egentlig at de doktriner og konsepter man allerede har, neppe kan oppfattes som fasit over ”best practice” og en suksessoppskrift i seg selv. Det A. Echevarria etterlyste i forhold til at planleggingen måtte være forventningsdrevet og responsiv mener jeg faktisk grunnideen til EBO, ONA-sirkelen, ivaretar. Dette kan gjerne kalles den indre tilpasning, og er helt i tråd med Navehs oppfatning om det todelte fokus for det operasjonelle nivå som oppstod under den russiske revolusjon.

I motsetning til Navehs oppfatning av det operasjonelle nivå rolle og funksjon under den russiske revolusjon, så er det i dagens moderne konflikter også nødvendig å være responsiv til omgivelsene mer som en helhet. Dermed har man en tredeling av oppmerksomheten, og ikke en todeling av oppmerksomheten slik Naveh hevder var den opprinnelige rollen til det operasjonelle nivå. At JFC i vesten forbindes med en styrkekomposisjon fra mer enn en forsvarsgren er en sak som kompliserer bildet for en ”moderne” JFC, fordi ulikhetene grenvise styrker gjør det vanskeligere å være det kreative midtpunkt. Dessuten innebærer EBAO at man ikke kun er interessert i militære forhold, men samfunnet som en helhet. JWC (2006) i sitt teoretiske utgangspunkt for EBAO-tilnærmingen uttrykker denne problemstillingen best:

”Effects-based operations are the ultimate expression of unified action. They consider all the instruments of power for use as early as possible to continuously shape the operational environment. They support national interests and objectives, always seeking to preclude or pre-empt major combat operations. In-sum, these operations offer more options, especially with regard to ways or means” (JWC 2006: Supplement-9).

⁴³ Under hele krigen for å frigjøre Irak, tapte den amerikanskledede styrken 42 fly i ulike situasjoner og hendelser. I gjennomsnitt gjennomførte man over 1000 flyvninger pr døgn.

Det som synes å være hovedessensen er å skape et samarbeidsklima, heller enn et ”kreativt konkurranseklima” hvor bidrag fra alle midler en rår over blir vurdert, og nytten av de ulike midlene blir respektert og benyttet når nødvendig.

Det er også enkelte ting i de opprinnelige ideene til Warden som faktisk videreføres. Det ene er ideen om flere ”center of gravity – CoG”, selv om det siste ordet neppe er sagt om dette emnet i den videre utviklingen av EBAO-konseptene. Derimot er det mer sannsynlig at ideen om å isolere lederskapet som en viktig målsetning for militær aktivitet er mer usikker i fremtidige konflikter. Denne ideen ble først utprøvd gjennom ODS. Etter hendelsene den 11. september 2001 utviklet denne ideen seg til et krav om å fjerne lederskapet i Irak, med de påfølgende konsekvensene det fikk.

Naveh mener at det å fremskaffe operasjonelle sjokk har vært et viktig element i ambisjonene for angrep på en fiende, men da mot militære styrkestrukturer for å bryte opp dens indre sammenheng. Wardens ide synes å være sentrert rundt det å fremskaffe sjokk mot større samfunnsstrukturer er et formål i seg selv. Det å anvende denne tilnærmingen mot en nasjon er ikke ensbetydende med suksess, det er demonstrert i Irak.

I Strategic Vision (2004) påpekes det at man har fått en transparent verden, hvor:

”... a sensitivity to casualties and the need to limit collateral and environmental damage to the lowest possible levels, despite facing adversaries who are less constrained, will force the alliance to conduct operations at higher levels of effectiveness with more precisely targeted lethal and non-lethal weapons” (Strategic Vision 2004: 11).

Om vestlig militærmakt har vært mer avholdne enn sine motstandere i å påføre kollateral ødeleggelse gjennom historien er tvilsomt. I retrospekt står ODS og forutsetningen til Warden og Deptula om at presisjonsvåpen ville medføre enklere gjenoppbygging etter at krigen var over som litt av et paradoks i forhold til påstanden i Strategic Vision. Slike forutsetninger som Warden og Deptula bygget sine ideer på bør være relativt grundig kommunisert mot det strategiske nivå før handlinger iverettes under denne forutsetningen. Likevel, ambisjonen om å være presis i forhold til bruk av militær voldsmakt lever fortsatt.

Ambisjonene i EBAO-konseptene, både i NATO, britiske og amerikanske militære miljøer er helt klart å opprettholde en militærmakt, og konseptene fremmer også verdien av å besitte militære kapasiteter og anser militærmakt som et nødvendig instrument. At beslutningen om

bruk er en politisk avgjørelse er det ingen som helst motstand mot, ei heller en felles ledelse for militærmakt. Men da skal man også internt i militærmakten vite hva er det er militærmakt blir brukt til å oppnå, og ikke bare bli brukt. Det betyr kanskje at det å oppnå oppslutning om den minste lille målsetning, som for eksempel å få irakiske styrker ut av Kuwait, og så være fornøyd med det.

EBAO er et spennende konsept. Først og fremst er det fremtidsrettet, ved at det krever at det strategiske nivå etablerer en end-state, og ikke bare bruker instrumentet uten å si hva man vil oppnå med bruken. Den kritikken gjelder ikke bare den amerikanskledede angrepskrigen mot Irak. FNs sikkerhetsråd etablerte heller ikke en end-state, men brukte ultimatum overfor Irak. Uten å spesifisere hvordan situasjonen skal se ut når handlinger som ultimatumet legitimerer er gjennomført, gir en heller ikke rammer for hvor langt en kan gå i å anvende militærmakt. Det er faktisk en politisk oppgave å regulere bruken av ens egen militærmakt, ikke ved detaljert inngripen, men å vise hvilken målsetning en har for "the engagement space" som helhet.

Et spørsmål ved innføringen av EBAO-konseptet er hvorvidt det er nødvendig med endringer av JFCs ansvar og myndighetsområde. Skal vedkommende være bundet av mandater tilknyttet at vedkommende iverksetter sin funksjon når det er spesielle situasjoner som oppstår, eller skal den militære styrkesjef være underlagt en særlig politisk kontroll? Eller motsatt, skal vedkommende ha en friere beslutningsmyndighet. Mye av svaret ligger allerede i hva den militære sjef skal være responsiv overfor. Vedkommende må være responsiv overfor de strategiske politiske myndigheter, omgivelsene i et bredt perspektiv og de underlagte styrkene. Noen av disse sfærene vil i perioder være mer viktige enn andre, og vektningen av de ulike sfærene vil være dynamisk. Når politiske myndigheter har tatt beslutningen om å benytte militærmakt, slik som NATO gjorde i Afghanistan, så er det derimot nødvendig med en viss frihet til å prioritere oppgaver og tilpasse seg situasjonen fortløpende. At man da må holde det politiske nivå informert om alle beslutninger medfører pulverisering av ansvar. Samtidig må man fra politisk nivå ha tillit til at det er kun den makt som er nødvendig i forhold til å nå den enhetlige slutt-tilstanden som blir benyttet. Denne tilliten tro jeg det tar lang tid å opparbeide.

10 Kildeliste

Litteratur

David S. Albert, Richard E. Hayes: *Command Arrangements for Peace operations*. USA. CCRP publication series, 1995.

Carl H. Builder, Steven C. Bankes, Richard Nordin: *Command Concepts. A theory derived from the practice of Command and Control*. Santa Monica (RAND), 1999.

Eide, Espen Barth, Anja T. Kaspersen, Randolph Kent og Karel von Hippel: *Report on Integrated Missions: Practical Perspectives and Recommendations*. 2005.

Nils Gilje, Harald Grimen: *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger*. Oslo. Universitetsforlaget, 1993.

Dennis Gleeson, Gwen Linde, Kathleen McGrath, Adrienne Murphy, Williamson Murray, Tom O'Leary, Joel B. Resnick: *New Perspectives on Effects-Based Operations: Annotated briefing*. Alexandria, VA, USA (Institute of Defense Analyses), 2001.

Joshua Ho: *Waging Effects-Based operations*. Security Challenges, Volume 2, Number 1, 2006.

Dag Ingvar Jacobsen: *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. 2. utg. Kristiansand S. Høyskoleforlaget, 2005.

Sir Basil Henry Liddel Hart: *Strategy*. London. Meridian, 1991.

Donald Lowe, Simon Ng: *Effects-based Operations: Language, Meaning and the Effects-based Approach*. Defence Science and Technology Organisation. Canberra, Australia, 2004

E. C. Mann III, G. Endersby, T. R. Searle: *Thinking Effects, Effects-Based Methodology for Joint Operations*. Maxwell/ Alabama. Air University Press, oktober 2002.

Shimon Naveh: *In pursuit of Military Excellence. The evolution of operational theory*. London. Frank Cass, 1997.

Edward A. Smith: *Complexity, Networking, and Effects-Based Approaches to Operations*, USA (CCRP publication series), 2006.

Milan Vega: *Effects-based Operations: A Critique*. Joint Forces Quarterly issue 41, 2nd quarter, 2006.

Bob Woodward: *Bush at War*. Washington, DC, USA. Simon & Schuster, 2003.

Offisielle dokumenter

FN Sikkerhetsråd resolusjon 660

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/10/IMG/NR057510.pdf>

Datert 2. august 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 661

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf>

Datert 6. august 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 662

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf>

Datert 9. august 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 664

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf>

Datert 18. august 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 665

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf>

Datert 25. august 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 666

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf>

Datert 13. september 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 667

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf>

Datert 16. september 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 669

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf>

Datert 24. september 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 670

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf>

Datert 25. september 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 674

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf>

Datert 29. oktober 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 677

<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf>

Datert 28. november 1990. Dato benyttet 20. mars 2007.

FN Sikkerhetsråd resolusjon 678

(<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTIONS/GEN/NRO/575/28/IMG/NR057528.pdf>) Datert:

29. november 1990. Dato benyttet 20 mars 2007.

Ministry of Defence, The Development, Concept and Doctrine Centre: *Incorporating and Extending The UK Military Effects-based Approach, Joint Doctrine Note 7/06*, Swindon. 2006.

North Atlantic Treaty Organisation: *Allied Joint Doctrine*” - AJP-01(C) 2nd Study Draft. 2006.

North Atlantic Treaty Organisation, Bi-Strategic Command Discussion Paper: *Development of NATO's Effects-based Approach to Operations, Draft*. Shape, Belgium and Norfolk VA, USA, 2006.

North Atlantic Treaty Organisation: *Concepts for alliance future joint operations (CAFJO), Final Draft*. Shape, Belgium and Norfolk VA, USA, 25. august 2005.

North Atlantic Treaty Organisation: *Strategic Vision: The Military Challenge*. Shape, Belgium and Norfolk, VA, USA, 23. august 2004.

US Joint Warfigthing Center: *Commander's Handbook for an Effects-based Approach to Joint Operations*. Norfolk VA, USA, 24. februar 2006.

US Joint Warfigthing Center: *Supplement One to Commander's Handbook for an Effects-Based Approach to Joint Operations (Theory)*. Norfolk VA, USA, 13. mars 2006.

Internett

Web 1: Major Paul Fleet: *Effects-based operations: An evolutionary concept made practical only recently*. <http://wps.cfc.forces.gc.ca/papers/csc/csc30/exhn/fleet.htm>. Datert: ukjent. Dato benyttet 15. april 2007.

Web 2: Air force Link: *Biography General Lieutenant David A. Deptula*. <http://www.af.mil/bios/bio.asp?bioID=5213>. Datert januar 2007. Dato benyttet 15. april 2007.

Web 3. Defense Technical Information Center: *A common perspective*. http://www.dtic.mil/doctrine/jel/comm_per/acp13_2.pdf. Datert: oktober 2005. Dato benyttet 20. februar 2007.

Web 4. NATO: *Improving civil-military cooperation the Danish way*. http://www.nato.int/docu/review/2005/issue2/english/special_pr.html Datert: sommer 2005. Dato benyttet 20. februar 2007.

Web 5. Coley consulting: *Types of testing*. <http://www.coleyconsulting.co.uk/testtype.htm> Datert: ukjent. Dato benyttet 13. mars 2007

.

Ikke publisert materiale

Martin Teft. Upublisert. Foredrag for Forsvaret stabsskole, vinter 2007. Norfolk VA. Allied Command Transformation. 2007.

Palle Ydstebø. Upublisert. Forelesning ved Anvendelse av Militærmakt, høst 2006. Oslo. Forsvarets stabsskole. 2006.

Forelesninger

Aurellio Echevarria. Forelesning i Anvendelse av Militærmakt. Notater under forelesning i strategiske premisser, kurs Master 1. Oslo. Forsvarets stabsskole. 2006.

Ordbøker og oppslagsverk

Kunnskapsforlagets ordbøker og språkressurser på ordnett.no

<http://www.ordnett.no/ordbok.html>